



Štev. 3.

Na Dunaju, 15. februvarja 1899.

Letnik XII.

Jednaki postulati za vse narode!

Uže zopet govoré, da naj bi se Čehi pa Nemci češkega kraljevstva začeli pogajati za pomirjenje in sporazumljenje. Čehi so se vsaj z besedo začeli potezati za spravo tudi na Moravskem in Sileškem. Nemcem pa to ne ugaja, ker hočejo spravo le tam, kjer so v manjšini in hočejo celó ondi imeti staro hegemonijo.

Nemcem gre najbolj za Češko, a da bi laže zmotili Čeha in druge Slované, nastopili so ne defenzivne, temveč agresivno taktiko. Namesto da bi se zadovoljili na Češkem, kjer so v dejanski manjšini, z enakim pravom, z jednako mero narodne enakopravnosti, zahtevajo soglasno vzakonjenje nemškega kot državnega jezika. Slovani niti ne zapazujejo, kakó so jih Nemci ugnali s to napadalno taktiko, ki bi po dostojnosti ne smela prekoračevati brambenih mej.

Nemci smatrajo Slované razkosanimi in jim radi tega hočejo zapovedovati, kakor da bi se smeli braniti jedino vsak za se, vsak v svoji deželi; bramba skupna naj bi bila dovoljena samo Nemcem, kateri se čutijo solidarne celó z Nemci vsega sveta, zlasti pa Velikonemčije.

No Nemci imajo na to stran vsaj doslej lahek posel; Slovani so namreč ali deželni partikularisti ali pa, v najugodnišem slučaju, plemenski separatisti ali prav za prav separatisti v smislu historičnega državnega prava. Tako so češki zastopniki dandanes, in naj povdarjajo solidarnost z drugimi avstrijskimi Slovani, kolikor jim drago, vendar le državnopravni separatisti in še v teh mejah nepopolnoma, ker n. pr. prezirajo, da vojvodini Zator pa Osvietim ste še v Avstriji, v tostranski polovini, a ste v rokah poljskih avtonomistov.

Mladočehi so izdali sedaj manifest, v katerem povdarjajo solidarnost s sedanjo državnozborsko večino; vendar pa ni razvideti, da bi hoteli v sporazumljenju s to večino postopati v slučaju, da bi se pokazala potreba novega pogajanja z Nemci. Čehi so barantali na svojo roko z Badenijem in bi najbrže analogno hodili svoja pota ob novih prilikah.

Kakó delajo pa Nemci? Ravno sedaj so Čehom na Moravskem odgovorili, da se jim ne zdi primerno presojevati čeških zahtev, sedaj, ko je še vse nejasno, in ko so dolžni poštovati Nemce vseh dežel, torej nemške interese v skupnosti. Kakó bi morali Čehoslovani odgo-

voriti v slučaju, da bi Nemci češkega kraljevstva hoteli spravo — zgólj na Češkem?

Pač takó, kakor so se v novo ovadili zastopniki moravskih Nemcev. Čehi bi bili dolžni solidarnost avstrijskih Slovanov razumeti v tem pomenu, da ne stvorijo nobenega koraka bez teh Slovanov. Ako se ne zdi nemški manjšini primerno, poštovati postulate večine moravskih Čehoslovanov, tudi Čehi češkega kraljevstva ne morejo udajati se samo za postulate, ki jih stavljajo Nemci v češkem kraljestvu. Kar je za Nemce na Češkem prav, mora biti primerno tudi za Slované, kjer so oni v dejanski ali samo umetni manjšini.

Ali ne slšijo Mladočehi nemških glasov, ki ravno te dni zanikujejo analogno položenje Slovencev na Štírskem in Koroškem? Ali ne čitajo laži, kakor da bi Slovenci ne bili naseljeni v kompaktnih masah na južnem Štírskem in po dotičnih krajih nekdaš slovenskega Gorotana? Ali ni v teh deželah slovenski narod bolj skupno naseljen, nego pa nemški narod na severnem Češkem, kjer hočejo kljub temu imeti zatvorjeno nemško ozemlje?

Ali se ne spominjajo Čehoslovani, da se je Schönerer vedno bal, da bi na Slovenskem izvršili analogne principe narodne enakopravnosti, kakor na Češkem?

Ali bi se nakrat ne zboljšala opozicija čeških zastopnikov v borbah proti Nemcem, ko bi se postavili na isto stališče kakor Nemci? Nemci bi morali ali utihniti ali pa se udati za iste principe tudi za druge narode.

Slovanom, kakor smo dokazovali uže večkrat, ni se treba bati načel, katera zagovarjajo Nemci proti Čehom v češkem kraljestvu. Kar se dostaje nemškega kot državnega jezika, o tem ni in ne more biti govora ob pogajanjih. Nemci uporabljajo to sredstvo, da bi toliko laže uklonili Slované.

Na vse druge strani pa izjavljajo Nemci taka načela, da morajo ugajati Slovanom, *ako se izvedejo dosledno za vse narode*. Povdarjamo doslednost izvršenja za vse narode.

Nemci pravijo, da narodnostna vprašanja ne spadajo v parlament, ker se ta vprašanja ne rešujejo z mehanizmom glasovanja po večinah. Torej zahtevajo bolj etiško, nego pa formalno pravo za rešenje narodnih vprašanj. Dobro! Slovanom ne more nič bolj ugajati, nego ta princip; oni so vedno naglašali pravičnost, naj si bode v formalnem, resp. ustavnem pravu vključena

ali ne. Za pravičnost se pridobé vsi Slovani, in celó poljske množice! Izjemljemo doslej le poljsko plemstvo; to se drži svoje pridobljene pozicije. Bismarck pa je mimogredé menil, da poljsko plemstvo ni iste krvi, kakor poljski narod. Bodisi takó ali takó, slovanske množice vseh plemen so za pravičnost in zgolj za pravičnost. Ta pravičnost pa predpolaga, da se ariška plemena smatrajo enakopravnimi, vsako za se suverennim, torej takim, da ga ne smejo skušati oškodovati kakoršna si bodi plemena s prisiljeno hegemonijo, s prvenstvom, ki deli narode v narode prvega, drugega, ali še nižih redov.

Pravičnost kot taka ne pripoznava niti kvalifikacije večje ali manjše vrednosti; kdor mene vdari *prvi*, mi stvari krivico, naj si bodem člen več ali manj vrednega plemena, in narod, ki hoče kratiti *narodna* prava drugim narodom s svojim vsiljujočim se prvenstvom, zagreša se proti principu etiške pravičnosti in tudi vsakega formalnega prava, ki je vzrastlo na podstavi pravičnosti.

Slovani naj se torej le oprimejo načela, da narodno pravo ne spada v parlament, da bi svojevoljno določevala nad njim kakoršna si bodi večina.

Nemci so se izjavili za izvršilni zakon nacionalnega in jezikovnega čl. XIX. Za ta postulat so vneti vsi negospodovalni slovanski narodi; uslovje ostane pa zopet to, da se zakon zasnuje bez privilegijev kake narodnosti ali kakega jezika nad drugim.

Mnogo se te dni govori o spisu drž. posl. dr. Kramára, ki ga je priobčil v »Revue de Paris«. V tej razpravi avtor zahteva predruženje Avstro-Ogerske v federativno monarhijo. V tej zahtevi je vključen postulat, da, kar se ukrene, zgoditi se mora po istem merilu pravičnosti za vse narode. Tu nam je le do konstatovanja, da tudi taki postulati hočejo obsežati vse dele države in vse njene narode.

V tem postulatu je najboljše poročstvo za eventualne korekture. Ako bi pri vseobsežnih izpremembah ne bilo kaj ugodnega, tiščalo bi zopet vse narode, in v skupnosti bi najhitreje popravili ali zboljšali, kar bi se pokazalo neprimerno ali škodljivo.

Staročehi in Mladočehi so bili doslej jako malenkostni gledé na nemški postulat zatvorjenega ozemlja ali izvršbe oddelne narodne avtonomije. Ako bi bili Čehi izvajali posledice tega postulata, prvič za vse dežele češke korone, drugič za vse dežele tostranske polovine ali — kar bi bilo najpravičnejše — za dežele celokupnega cesarstva, zasledili bi bili kmalu, da je njih strah prazen, da bi bila analogna razdelba in zasnova nacionalne avtonomije Čehom samim in vsem drugim negospodovalnim Slovanom na dobiček in prava trdna podstava uslovjem narodnega obstanka. Čehi so gledali pa le na Češko (kraljestvo) in radi tega so se prestrašili bolj v smislu nedalekoglednih državnikov, nego pa v interesu češkega in vseh slovanskih narodov. Kedaj bi bili uže Čehi ugnali Nemce svojega kraljestva, ako bi se bili postavili na stališče njih postulata zatvorjenega ozemlja! Nemci bi bili videli, da Slovani zahtevajo jednako razdelitev, oziroma oddelitev in ločitev, in da s tem bi isti Slovani nakrat uničili gospodstvo nemško, italijansko in poljsko nad Slovani raznih dežel. Nemci bi bili takoj zapazili, da, ako bi ugajala njim parcijalna narodna samouprava na Češkem, bi ista samouprava dala, da bi začeli Slovani dihati svobodneje pri narodnem delu.

Vidi se torej, da principi, ki jih Nemci postavljajo zgolj za svoje interese na Češkem, sezajo dalje in so tvorni principi, ki bi izpremenili sedanjo upravo v primerniše oblike, na srečo narodom in v pravo podstavo mogočni državi.

Slovanom je treba bati se le tedaj nemških postulatov, ko bi Nemci prehvapili slovanske zastopnike, da bi se ti pogajali bezuslovno le v jedni deželi ali le v tistih koronovinah, kjer se kaže Nemcem dobiček.

Mi nismo za rešenje narodnega vprašanja s pomočjo takozvanih kurij; zgled ogerskih Nemcev na Sedmograjskem je tužen v tem pogledu; kajti kljubu kurijam so Madjari uklonili te Nemce, ki so imeli staro svoje narodno pravo. Kurije so nedostaten paliativ, o katerem je uspeh po najmanj dvomljiv. A recimo, da bi hoteli take kurije vvesti v češkem dež. zboru: v tem slučaju bi ne bilo treba drugega, kakor zahtevati, da se analogno zasnovane kurije vstvariijo za vse mešane dežele.

Poročstvo za pridržanje, popravljenje ali odstranjenje kurij bi bilo zopet jedino v tem, da bi bile kurije vvedene takoj v vseh mešanih deželah.

Naj le začnejo Nemci zahtevati kurije. Slovani postavijo postulat, da to se mora zgoditi povsod, in ni strahu, da bi zabredli; ako bi Nemce žulil novi črevelj, žulil bi tudi Slovane, in oboji bi bili za popravo ali vsaj krpanje.

Taka je torej s principi in taktiko sporazumljenja: nesreča, da so Slovani pomešani z Nemci in drugimi narodi, postane sreča v borbi, ako se lotijo prave taktike.

Če pomislimo, da so nastale in se razvijale države po istem principu, ki ga utvrjujemo tukaj za narodne stvari avstrijskih narodov, da so stanovi polagoma vvajali princip pravičnosti, ker krivica je sedaj temu, sedaj onemu opasna, imamo v tem še poseben dokaz, da naša trditev ni zasnovana lehkomišljeno. Vredno je torej, da se Slovani lotijo izvajanj iz raznih postulatov, ki jih postavljajo parcijalno Nemci za se. S tem dosežejo, da prisilijo nemške stranke ali k molčanju ali pa k pravičnim omejitvam. Drugače jim ostane le brutalnost; te pa se Slovani ne bodo bali, ker civilizovani svet ima še toliko sile v sebi, da bi se potegnil za tiste, proti katerim bi se uporabljala brutalna sila. Taktika zahteva, da Slovani ne prezirajo nemških postulatov, ker so ob pravi uporabi njim bolj na dobiček, nego škodo.

Propaganda protestantizma.

Nemški radikalc, Schönerer in Wolf jim na čelu, so v novejši čas začeli agitovati tudi zato, da bi nemško katoliško naseljenje v kar največem številu prestopilo k protestantizmu. Na zunaj predstavljajo pretezo, kakor da bi katoliška ljudska stranka izdajala nemški narod, ker se njeni zastopniki nahajajo še vedno v večini Dunajskega državnega zbora. Tudi trdijo, da jim je vse jedno, ali naj odpadši katoliki prestopijo k protestantom ali starim katolikom: glavno je, da bi ne bili več v katoliški cerkvi.

V resnici pa je nemškim irredentistom do tega, da bi tudi s pomočjo protestantizma pripravljali avstrijske zemlje za prusko cesarstvo.

Viša cerkovna oblast avstrijskih protestantov je sicer izjavila, da ne odobruje odpada iz narodnostnih

vzrokov, in da bi ne sprejela odpadnikov, ako ne dokažejo poučenja v protestantskem veroizpovedanju in preverjenja, da bi bilo to izpovedanje za nje boljše, nego katoliško. No, v Nemčiji pa so pastori, ki se veselje nove propagande in pravijo, da z izstopom iz katoliške cerkve prešine pristopnike k protestantizmu tudi pravi in boljši duh, nego je vključen v katoliški cerkvi. Wolf in Schönerer tudi sama izjavljati, da viši in nižji pastori ne bodo delali zaprek tem, kateri pristopijo k veri Luterjevi.

Tu in tam so uže odpadle nekatere rodbine nemške, in Schönerer pričakuje dne, ko jih odpade vsaj 10.000 skupaj ter prestopi k protestantizmu. V ta namen je ravno Schönerer dal širiti različne spise in pozive, v poučenje, kakó naj se pripravljajo in v obče, kakó naj naznanjajo izstop iz katoliške cerkve. Wolf pa ima vsak dan v predalih svojega glasila po cele predale, pod rubriko »Los von Rom!« (Proč od Rima!), v kateri se beleži vse gibanje, obrneno proti katoliški cerkvi.

Nemški irredentisti zabavljajo z raznimi sredstvi proti katoliški cerkvi; pošiljajo jo v misijone k divjakom, češ, da pri Nemcih je uže opravila svoj posel. Očitajo jej, da je zanemarjala nemško narodnost poprej in sedaj.

No katoliška cerkev najboljše vé, kakó je delovala in oziroma po svojih razne vrste viših pastirjih še deluje ne na škodo, temveč le na korist nemške narodnosti. Slovani najboljše vedó, kaj je katoliška cerkev stvorila za razprostanjenje nemške narodnosti na zemljah, ki so bile nekdanj slovanske. Karol takó zvani Veliki, razni Vihingi, razni viteški redi so tekom stoletij z mečem Nemcem na korist pridobivali slovansko prebivalstvo raznih severnih in južnih slovanskih dežel. Slovani so vsiljeni katolicizem plačevali z raznarodovanjem, in nobena velika evropska narodnost ni od katoliške cerkve pridobila toliko tujih zemelj, nego nemška s pomočjo katoliških propagatorjev. Srednjeveška in tudi novejša politika je porabljala katoliško cerkev Slovanom na škodo, Nemcem pa na dobiček. Če kak narod, moral bi se nemški izkazovati hvaležnega katoliški cerkvi, da je delovala veke in veke v smislu germanizacije, in sicer najbolj proti Slovanom.

Tisti, ki sodijo o plačilih in kaznih uže na tem svetu, utegnejo priti celó na misel, da katoliški cerkvi nemška narodnost plačuje plačilo sveta, namreč s hudim za dobro, morebiti v kazni, da se je ista cerkev dajala le preveč politiški izrabljati na korist germanske politike proti Slovanstvu. Mi nismo in nočemo biti take vrste sodniki; konstatujemo pa, da smo slišali uže tudi take glase o usodi, da je katoliška cerkev izgubila največ med Germani, specijalno Nemci, za katere so delovali njeni svečeniki od najvišjih do najnižjih vrst tekom celega tisočletja.

Toda tu nas zanima še druga stvar. Spominjajmo se, kakó se je postopalo pred dobrimi 10 leti z avstrijskimi Slovani. Po nekaterih krajih in listih so razpravljali zgodovino delovanja sv. Cirila in Metodija in kazali, kakó je cirilometodijska cerkev, kjer se je ohranila — v uniji ali brez unije — ščitila dotičnim slovanskim plemenom tudi njih narodnost. Slovenci so se do neznanosti potopili v tujstvu sešeno radi tega, da niso ohranili cirilometodijske cerkve. Slovenec se niti prekriti ne zna v svojem jeziku, ker se le »žegna«.

Svečeniki, katerim se hudó zdi, da so ravno Slovenci v cerkvi izgubili do malega vse, in da jim še

glavnih molitev niso mogli podati v čistem narodnem jeziku, so imeli uže to za veliko dobro, da bi smel narod peti po domače v cerkvi. Radi tega so se tudi nekateri taki svečeniki obračali proti takó zvanemu cecilijanskemu petju, zlasti na Goriškem. A duh protislovanski je bil silno neprijazen Slovanom, in posledica je bila, da so škofje ilirske metropolije, pod vplivom zunanje, tedaj Bismarcku črez mero pokoreče se politike izdali skupni pastirski list, ki se je obračal proti nižjemu svečeništvu slovanskemu in njemu podrejenim ovčicam. Menda se je malokdaj zlorabljala viša duhovenska oblast, kakor v tem za Slovence in velik del istrskih Hrvatov tužno zgodovinskem slučaju.

Znano je tudi, da so tedaj prosladovali tisto peščico slovenskih in čeških listov, oziroma jednega nemškega pisanega lista, ki so razpravljali zgodovino cirilometodijske cerkve. Urednika »Parlamentarjevega« so bili celó zaprli, kakor da bi se bil zagrešil z veleizdajstvom. Državni pravdniki so imeli najstrože ukaze, da bi pač ne ušla besedica, ki bi označevala cirilometodijsko cerkev kot dobrotnico slovansko, torej tudi za tiste, ki je nimajo več.

V vipavski Poddragi so bile neprikladnosti cerkovne in nekateri občani so bili toliko premeteni, da so umel duh časa, namreč Slovanom tedaj črez mero sovražn politiški sistem in so — neiskreno, a o'čini na dobro — strašili, da prestopijo k pravoslavju, ako ne napravijo reda v cerkveni upravi. In kaj je počela tedaj ljubeznjiva katoliška stranka na Slovenskem? »Slovenec« je zagrmel z ovajajočim člankom proti »Slovanskemu Svetu« pod znanim naslovom: »Quousque tandem!«

»Slov. Svet« je bil popolnoma nedolžen, in niti vedel ni, kaj so skuhal prebrisani Poddrski občani, da bi dosegli svoj namen, ki ni imel čisto nič opraviti s cerkvenim duhom.

Kaj je počenjal tedaj »Rimski katolik« tistega dr. Mahniča, ki se je danes kot škof uže priučil čitanju glagolskega misala! Samo Slovenci vedó, kaj zmore zaslepljeni, v politiške mreže zapleteni fanatizem.

A zakaj vse to navajamo? Da bi predočili postopanje tedanje proti slovanskim listom, oziroma množicam in svečenikom in pa sedanje postopanje proti nemškim propagatorjem protestantizma v Avstriji. Wolf in Schönerer tiskata pozive in poučenja, razpošiljata brošure in liste v toliki meri, da je rekel nekdo, da ima dovolj snovi za kurjenje svoje peči, — in nič se jima ni še zgodilo. Imajo shode in govore za protestantsko propagando, in Bosna je za nje mirna, kakor da bi bili tudi propagatorji mirni.

To je jedna; druga je pa ta. Slovanski listi so po največ razpravljali zgodovino cirilometodijske cerkve, in so še po največ govorili za izpremembo rimskega obreda ter njegovo zameno z grško-slovanskim obredom.

»Slovanski Svet« je bil izrecno vedno za unijo, ker mu je bilo le do boljše zaščite narodnosti s pomočjo obreda in obrednega jezika. Dà, še celó dokazovali so slovanski listi, kolikor jih moremo poštovati v tem pogledu, da katoliška cerkev bi le pridobila s cirilometodijskim obredom in staroslovanskim obrednim jezikom; kajti dosedanje število unijatov bi se pomnožilo in okrepilo ter bi postalo tudi močnejše za brambo unijatske cerkve, in ko bi se tej godilo dobro, bi imela privlačno moč tudi na druga veroizpovedanja, ki niso katoliška.

V obče je šlo le za obred in torej ne za prestop iz katoliške cerkve v pravoslavje, temveč k drugemu, Slovanom naravnišemu obredu. In vendar taka razsajanja, taka prosledovanja tedaj, in taka molčečnost in strpnost nasproti protestantski propagandi sedaj!

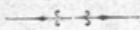
Kje so metropolit katoliške cerkve, ki bi izdaval analogne skupne pastirske liste sedaj, kakor so ga izdali v ilirski metropoliji — radi stvarno smešnega povoda — novembra 1887. l.

No, če pogledamo na razmere na Primorskem tudi v cerkvenem pogledu, dolžni smo izpovedati svoje preverjenje, da nobena druga narodnost bi si ne dala cerkvenih prav in tradicij takó teptati, kakor jih nacionalni nasprotniki teptajo Slovencem, oziroma tudi Hrvatom na Primorskem. Tega, kar se je poslednja leta zgodilo zlasti na Tržaškem, bi ne trpel noben narod, najmanj pa nemški. Nemškemu narodu kat. cerkev ne dela nobene krivice; stvari še danes zanj več, nego je prav, ker je na škodo drugim, posebnost slovenskim narodom, in vendar ne mirujejo nemške radikalne stranke ter tržejo iz naročja katoliške cerkve njene sinove nemške narodnosti. Kaj bi ti radikalcji počeli, ko bi se Nemcem jemali poslednji narodni sledovi iz cerkve, kakor se to dejanski godi v Trstu in njegovi slovenski okolici!

Celó fanatiški rimski katoliki obsojujejo neznosno stanje slovenskih in hrvatskih katolikov na Primorskem. Ali se pa zganejo za protipomoček? Njih „Quosque tandem!“ je veljal le ovajanju na korist protislovenske politike; sedaj pa nimajo takega klica, in če ga izustijo, prezirajo s *zavistjo* tisti lek, ki bi — *v katoliškem smislu!* — rešil primorske Slovane sebi in državi.

Ali menijo slovenski in hrvatski patentovani rimski katoliki, da se rešijo slovenske ovčice s pasivnimi tožbami in pritožbami? Gospoda! žal, da je premalo posvetne inteligencije, ki bi bila razsvetljena dovolj, in bi ona izpolnila, kar zanemarjajo privilegovani rimski katoliki. Žal, da imajo Hrvatje in Slovenci premalo dobro poučenega naobraženstva; drugače bi isto ne bilo toliko mlačno v važnih stvareh, kakor je v resnici. To naobraženstvo zamuja najvažnejše trenutke s prepiri o liberalizmu in konservatizmu in še kakem — izmu. Nemci so gotovo tudi liberalni; ali oni so tudi nacionalni. Oni ne trdijo, da je verska sila le še na Vstoku, in da se je že preživela v Evropi; kaj še, »narod mislecev« deluje za protestantizem s svojim cesarjem na čelu bolj, nego kje drugod. Slovanski bratci, ki so se površno naskrli zapadne omike, pa mirno gledajo, kakó deluje protestantizem okolo njih in v nadalje večo opasnost za Slovanstvo.

Propaganda protestantizma jasno govori; Slovani naj gledajo, kaj delajo, ko jim tudi v cerkvi potapljajo slovenske množice v tuji narodnosti. Protestantska propaganda je jako pomenljiva; če so Slovani nesposobni, razumeti njen pomen, potem jim v tem važnem pogledu ni možno pomagati. Ali naj še kaj dodamo k temu?



Iz državnega zbora.

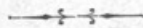
Za hrv. gimn. v Pazinu je posl. Spincič predložil 101 prošnjo drž. zboru.

V drž. zboru je 27. jan. vprizoril znani pretepač Wolf zopet velik škandal. V loži za časnikarje je poročevalec Pe-

nišek aplavdoval, kar ni dovoljeno. Wolf in Girstmayr sta zahtevala od predsed., da izključi motilca. Preds. Fuchs je rekel, da hoče najprej preiskati stvar, na kar sta vsa divja planila v časnikarsko ložo ter psovala »nesramnega Žida«. Nato so prihтели še drugi poslanci raznih strank ter se prav lepo stepli! Žurnalista Wolf je dokazal nasproti svojemu kolegi svojo vzvišeno kulturo.

V drž. zboru, v seji 31. januv. je predsed. obžaloval pretep koncem zadnje seje. Onega časnikarja, ki jim je dal povod, je izključil za nekaj časa od pohajanja drž. zbora. Obžaloval pa tudi, da so nekateri poslanci segli v pravo predsednikov.

V drž. zboru je bilo 31. jan. še nekaj znamenitih govorov. — Dr. Gross je vnovič predlagal, naj se § 14. takoj odpravi. Ako nas vse ne moti, hitimo proti novi, bezstavni dobi, dobi vlade § 14. Svoj čas se je uveljavil ta §, a za zveste uradnike in ministre, ne za to vlado, ne za vlado, ki je vsak hip pripravljena, da prelomi prisego na ustavo, samo da se vzdrži na krmilu. Da ni reda, je kriva vlada, ki ni česar ne stvari zanj, potem Čehi, ki so nenasitni v svojih narodnostnih zahtevah, in pa one stranke, ki jih podpirajo. Dr. Kramář pravi, je li sploh nadeja do mirne rešitve narodnostnega vprašanja, ako uže samo zahteva ravnopravnosti provzroči toliko besnost in onemogočuje vsako parlam. delovanje? Ako se ne skuša na vsak način storiti konec sedanjim odnosom, bodo ti vstrajali. A temu krivi so le oni, ki hočejo nadvlado ter menijo, da bez te Avstrija ne more obstati. § 14. so vstvarili Nemci proti Slovanom. — Daszynski se boji vlade § 14. ker bo rodila servilizem na vse strani. V novembru 1897 smo šli (soc. dem.) na ulico, vedli smo, da tako razreši ljudstvo voz. Šli smo na ulico in dosegli velik, doslej v Avstriji še nečuden uspeh. A sedaj hočete, da naj vstrajamo v opoziciji. Mari ne videte, da je bila obstrukcija tedaj vladi smrtonosna, dočim je sedaj ona to, kar omogočuje Thunovi vladi nadaljnje življenje? — Prade odklanja imenom nem. ljudske stranke vsako odgovornost za § 14. in protestuje proti njegovi zlorabi. Sedaj se upotreblja le, da podaljša klerikalno-fevdalno češki vladi življenje. Mi smo na stališču enakopravnosti. Skratiti vam nečemo ni jednega vaših prav; kar hočemo za svoje nemške kraje, dovoljujemo vašim češkim. V češkem dež. zboru so Čehi prišli k Nemcem ter nas nagovorili za skupno izjavo češkega dež. zbora proti nagodbi z Ogersko. Državno pravo jim tedaj ni bilo nič drugega, nego nezavisnost od Ogerske, da se rešijo ogerskega in poljskega izkoriščanja. A kaj ste storili tu? Novo, še mnogo slabšo nagodbo so podpirali, le, ker so dobili zato jezikovne naredbe. Te naredbe ne pravijo nič drugega, nego da na Češkem ne dobi noben Nemec drž. službe. Pomnožitev čeških uradnikov v izključno nemških krajih raste v neizmerno. V Libercu je 40 proc. čeških uradnikov. Kaj hočemo mi, in kaj hoče v istini tudi češki narod? Hočemo le, da se napravi potom zakona red; da se preporni jezikovni okraji omeje in določi po zakonu: tu je v veljavi češčina, tu nemščina, tu oboji. Hočemo, da so vsakemu rodu lastni rojaki duhovniki, učitelji in sodniki. — Schönerer pravi, dokler obstajajo nezakonite jezikovne naredbe, katerih jedin namen je slavizacija nemških krajev, mora vsak poštenjak preprečiti delovanje parlamenta. — Predsed. naznani večerno sejo z vsporedom: predloga o zakonu za uravnavo plač drž. slug — Schönerer in Kaiser se protivita.



Poročila.

V hrv. saboru je 24. jan. govoril Popović o šolstvu. Polemizuje proti Rubetiču, ki se je pritoževal o veliki zanemarjenosti verske vzgoje, pravi, da tudi ban ni nasprotnik verske šole. Toži, da skušajo pretvoriti Srbe v Hrvate, ter se nadeja, da novi predstojnik oddelka za uk in bogočastje ubrani to. Vsi rodoljubi bez orira na vero in narod-

nost naj se združijo v društvo za snovanje šol. Protestuje proti naselitvi jezuitov v Zagrebu.

Tuškan: Nagodbo je smatral od nekdanj nezakonito, ker je ni sklepal ves hrvatski narod, niti njegovi svobodni zastopniki, temveč zastopniki na podstavi oktrovanega volilnega reda. Produkt je nemške sile in madjarske sile, kateri nas je izročil Dunaj na milost in nemilost. Pravaši mislijo, da svobodnega naroda ne veže pergament, zato niso nikdar sodelovali pri volitvah za Pešto, ker jih smatrajo za dokaz premage Hrvat. prava in Hrvat. narodnega ponosa. Kako moremo doseči v Pešti, česar ne doseže niti ves sabor? Vsemu smo sami krivi, ker volimo za Pešto. Zaradi Hrvat. naroda smo se zložili z nezavisno stranko, pri tem ugodimo volji svojih volilcev. Tujec se je vrival v naš narod in ga kvaril skozi stoletja. Proti vsakemu dehu sem, kjer so Židovi. Da mi donese Žid hrvatsko korono, zavrnil bi jo, ker bi se bal, da tudi to stvori iz dobičkarje.

31. jan. Dr. Bauer polemizuje s Popovičem, ki zanika milosrdnicam sposobnost za odgojo otrok. Milijoni otrok, tudi iz najvišjih slojev, se vzgajajo v samostanih. — Nadalje je bil Popović proti jezuitom. Za časa Marije Terezije je bila posledica odprave jezuitskega reda (po papežu op. ur.) nemoralnost mladine. Hrvatska ima samo jednega svojega filozofa, in ta je jezuit: Rugjer Bošković. Proti jezuitom so nastopili franc. framacioni, in to je bil oni duh, ki je protivnik vsake vere, duh, ki je rodil anarhizem in revolucije.

Hrvatski sabor 30. jan. Oddelni predsednik A. Pavič podaje pregled šolstva. Od skupnega proračuna 9 milij. pride na bogočastje in nauk skoro 2 milij., ako se uračuni prinos občin, je ta vsota 3,679.000 gl. Sedaj je 1313 ljudskih šol, na njih 2335 učiteljev, 1249 lastnih šolskih zgradb. Zadnjih 15 let je bilo zgrajenih 108 šol. Naše ljudske šole stojé: 1,761.000 gl., pri tem imajo največje breme občine: 1,260.000 gl., tako da na vsakega prebivalca pride 80 kr. V deželi so 3 učit. pripravnice. Srednjih šol je premalo: 10 gimn. Treba bi bilo zgraditi knjižnico za vseučilišče, sedanji prostori so nedostatni. — Glavnica za medic. fakulteto znaša 616.000 gl. — Dr. Frank opozarja, kako Hrvatsko (napram Srbstvu in Italijanstvu) širi kulturo v Dalmaciji. Priti mora do združenja s Hrvatsko. Hrv. proračun ni celota. Iz mnogih dohodninskih virov (pošta, brzojav, železnica, brodarstvo, obmejna carina) ne dobiva Hrvatska nič dohodkov, druge zopet deli z Ogersko. Ta je samostojna na financ. polju in odloča o denarnih in trgovskih odnosih na Hrvatskem.

1. febr. Dr. J. Banjavčić: Dr. Pliverič perhoreskuje slovansko solidarnost ter jo dopušča le na literar. polju. Na tem smo jo uže od nekdanj gojili. Politiška pa ima cilj, da odpravi krivice, katero trpe vsi Slovani. Solidarnost goje tudi Nemci v Avstriji in v cesarstvu, a v tem pogledu, da napadajo Slované in tlačijo njih prava. Ali pride slovanska solidarnost do meje, da bo Nemcem in Madjarom v strah, je zavisno od njih. Dr. Pliverič zahteva vernost Hrvatov Madjarom, a samo od teh; z drugimi besedami: on zahteva servilnost do Madjarov. — Poglejte pa madj. vernost! Reka je bila vedno avtonomna, sedaj ni več, poprej je bila hrv. mesto, sedaj ni več. Madjarski državniki mislijo, da jim ni treba Hrvat. simpatij, ker jim Hrvati ne morejo biti pogubni. Hrvati so često dokazali, da znajo navdušeno braniti svoja prava, zato se motijo državniki, ki smatrajo Hrvat. narod neznanim, in ki pozabljajo milijone njegovih bratov.

Posl. dr. Pfersche je 3. feb. govoril na Dunaju na shodu ustavovercev o narodnostnih preprih na Dunaju. Tu se boré Čehi proti Nemcem. Kot posamičniki, priselenci, imajo pravo, da zase spoštujejo svoj jezik in svojo narodnost, ne morejo pa zahtevati, da se javne naprave, zlasti šole in uradi, ravna po njih. Jezikovne naredbe se morajo bezuslovno preklcati, preje je mir s Čehi nemožen.

Dr. Tavčar je imel 4. feb. v Krškem volilni shod ter poročal o delovanju kranskega dež. zbora. Zanimiva je bila izjava o »opravi«. V postopanju je možna skupnost, v načelih nikdar. V načelih pa je med klerikalno in napredno

stranko tolika razlika, kot med ognjem in vodo. Kler. stranka pri sklepanju sprave ni imela resne volje. Volitev v loško-kamniškem okraju, snovanje konsumnih društev in pastirski list o katol. konviktu to potrjujejo.

Nem. opoz. stranke so izdale 4. feb. manifest. Obžalujejo dogodke od razglasenja Badenijevih jezik. naredeb. Od tedaj je bil parlament neplodovit, gospodarski interesi prebivalstva oškodovani, politična prava so v nevarnosti, in ugled monarhije je omajan. Sedanje odloženje drž. zbora ima namen, da se potom § 14. odloči nagodba, in to še pod neugodnejšimi uslovji, nego so bili pod Badenijem dogovorjeni. S tem hitimo vedno bolj h krizi. Ker je bila vlada pred 2 letoma prešibka proti Ogerski, je kupila z jezikovnimi naredbami glasove Čehov. Nemci so se jim odločno upirali. Proti vsakemu nasvetu o spremembah si je skušala vlada obrdžati z narodnostnimi koncesijami večino za nagodbo. Prisiljena je bila, da sprejme od Ogerske, kar ji ta dati hoče, in da z uporabo § 14. krši ustavo. Bodisi prijatelj ali nasprotnik obstrukcije, vsakomur je jasen poskus, da se naj prejde preko Nemcev; to sili k rešitvi vprašanja, ali se naj temu poskusu žrtvujejo mirni razvoj domovine, gospodarski interesi in ustava — ali naj spoznanje, da ni možno premagati pravičnega upora Nemcev, prisili k povratku. — Nemci zró odločno v bodočnost. Njih cilj ni boj in razdruženje narodov, njih boj velja sistemu; da se jeden izigrava proti drugemu, da se močnejši nemški element zapostavlja in žali, da se opuščajo nerazrušne podlage države. Čim več nevarnosti nas obdajajo, tem bolj je vzrastla nemška zavest za varovanje narodnostnih prav: materinščine, narodne vzgoje, narodne posesti in položaja v državi. Združiti nas mora previdnost, neizprosnost in sloga.

V Meranu je 4. feb. govoril dr. Grabmayr o polit. položaju. Sedaj vlada drobtinčarska politika, katero so nekdanj tako ostro obsojali Mladočehi. Vsaka desniška stranka dobi kako poplačilo, samo katol. ljudska stranska igra tako žalostno vlogo, da bez lastnega dobička pobira za druge kostanj iz žrjavice. — Nemci morajo priti povsem na jasno gledé na odnose do države. Politiki katastrof ne pomislijo, da neizrecnega trpljenja je treba še prebiti do postopa. Med Nemci, ki hočejo ven iz Avstrije in med Nemci, ki hočejo ostati še v nji, ni poštenega političnega združenja. Državi verni morejo le v državnopravnem okvirju varovati narodna prava Nemcev. Ako hočemo vzdržati državo, moramo pobotati se s Slovani. 8 1/2 milij. Nemcev ne more misliti na to, da trajno podjarmi 16 milij. drugih narodnostij. A mir ne sme imeti v sebi kali novih preprirov, mir ne sme biti nečasten, pridobljen s tem, da žrtvujemo svoja narodna prava ali pa uslovja za obstanek države. Nemška opozicija se mora tesno združiti v jedno samo celoto. — Nemci lahko čakamo, država pa ne. Grof Thun hoče najpreje nasititi Čehé z raznimi koncesijami in potem poskušati pomirjenje. Nemci pa vstrajamo na tem, da se pred vsem odvzamejo Nemcem krivične jezikovne naredbe. Najpreje morajo Čehi s svojega visokega konja, potem bomo z njimi razpravljali, preje ne! Desniške stranke nimajo več volje, nasičevati večno lačne Čehé. To velja isto tako o Poljaki in Slovenci, kakor o katol. ljudski stranki, pri kateri se poleg tega še oglašá narodna vest in pa nezadovoljstvo volilcev. Katol. stranka ne sme smatrati ustavovercev za sovražnike cerkve, oni so le nasprotniki cerkvene vlade v posvetnih stvareh. Neizprosni moramo biti v varovanju svojih prav, a prizadevati se za tako obliko, da je zmerni Slovani ne bodo občutili kot zatiranje.

Tirolske nemške stranke, izvzemši klerikalno, so se izrekle na shodu 6. febr. v Innsbrucku za nadaljevanje obstrukcije, dokler se ne uveljavi nemški drž. jezik. Protestovale so proti uporabi § 14. in izrekle nem. klerik. stranki nezaupanje.

Poljski klub izraža v svoji objavi nadejo, da vlada bode postopala takó, da ne pride poljski klub v navskrižje z njo in svojimi načeli, in da bode blagohotno poštevala gmotno in socialno vprašanje.

Parlamentarna komisija državnoborskega češkega kluba je objavila češkemu narodu obsežen mifist. V njem zavrača vso krivdo sedanje krize na nemško opozicijo in obstrukcijo, katera ni prenehala kljub temu, da je Gautsch izpremenil Badenijeve jezikovne naredbe ter izdal nove na drugačni podstavi. Opozicija se upira jednakemu pravu in hoče ohraniti i nadalje hegemonijo nad nenemškimi narodi. Rzne nemške stranke so se zjediniile v opoziciji, in v Avstriji in Velikonemčiji so se složili proti Čehoslovanom. Zastopniki teh pa hočejo vstrajati pri sedanji desnici in se držati njenega programa o historiskih pravih, razširjenju dež. avtonomije in izvršenju jednakega prava. Češki narod je v deželah češke korone v večini in bi moral imeti prvenstvo, a tega ne zahteva, pač pa jednako pravo in jednako veljavo. Kriza je opasna, zato je treba složnosti v vsem češkem narodu, potem zmagaajo, ker se bore za pravo in pravičnost. Narod naj zastopnikom svojim zaupa, da ostane soglasje med njim in poslanci. Le v takem soglasju je moč, ki v opsnem času vede do uspeha.

Posl. Michejda pozivlje v »Przgl. pob.« češke advokate v poljskih delih Silezije, naj ne rabijo češčine namesto poljščine, ker hočejo Poljaki vsako ped zemlje braniti tudi proti slovanskim zaveznikom. Ta poziv je le v radost skupnim nasprotnikom.

Pol. dr. »Edinost« je po prenarjenih pravilih odpravilo vstopnino ter znaša letnina za člane I. vrste 6 gld., II. vrste 3 gld., III. vrste 1 gld. na leto. Plačuje se lahko v dveh obrokih. S tem je vsakemu omogočen pristop. Prijave in letnino sprejema A. Bogdanovič v Trstu, Corsia Stadion št. 8.

Po dopisu v »Pest Lloyd« iz Bukarešta je nastala misel o kongresu neslovanskih Makedoncev od univ. prof. in senatorja Urehije. Kongres naj se snide v Bukarešti, in ima v prvi vrsti znak protidemonstracije proti bolgarskomaked. agitaciji, a zajedno zastopa interese makedon. Rumunov, Arbanašev in Grkov ter postavi temelj alijanciji neslovanskih Makedoncev.

Med Srbijo in Romunijo je nastalo prav prijateljsko razmerje, ki je naperjeno proti Bolgariji, oz. bolgarski agitaciji v Makedoniji.

V hrvatskem saboru je 7. feb. Kutulovič zahteval, da se naj odstrani drž. odvetništvo in nadodvetništvo. — Dr. Mazzura vpraša vlado, zakaj ničesar ne odgovori na interpelacije radi konfiskacij listov? — 8. feb. je govoril dr. Frank o finančialni samostalnosti, ki je sredstvo k politiški samostalnosti. V polemiki z nasprotniki je prišlo do hrupa.

Nemško nac. učitelji so na shodu v Neunkirchenu sprejeli resolucijo, ki zahteva uveljavljenje Koliskovega zakona za Doljno Avstrijo, da se tako ohrani nemški značaj dežele.

»Nemško društvo« v Tešinu je sklenulo resolucijo proti jezikovnim naredbam za Silezijo, češ, da je s tem mir v deželi v nevarnosti, pravno čustvo prebivalstva omajano. — Odločno protestuje proti temu, da se je dvema parlam. zvezama, češkemu in poljskemu klubu, posrečilo vplivati nezakonito na upravo Silezije. S tem so oškodovani interesi nemškega prebivalstva nasproti tujim elementom. Največo ogorčenost izreka nad tem, da se je to zgodilo vsled ščuvajočega delovanja nekaterih sodnikov.

V Hebu so bile 12. feb. poulični demonstracije radi prepovedi Bismarckovega spomenika. Prepevali so »Wacht am Rhein« in Bismarckovo pesem; pred spomenikom cesarja Josipa je imel posl. Hofer hujskajoč govor.

V Bielici je bil 12. febr. protestni shod proti jezik. naredbam za Silezijo. Deželni posl. Türck je tožil, da one spodkopujejo pravni temelj, da tuji sodniki izpodrinejo Nemce, a da bi ne bodo imeli zaupanja do tujih sodnikov. Dolžnost nemškega naroda je, da se zastavi za nemške uradnike ter jih podpira nasproti slavicizaciji vlade. Sprejela se je resolucija, ki protestuje proti zatiranju vsega, kar je nemško;

taki politiki za nemški narod nikdar ne ukloni. Vse avtonomne oblasti se pozivajo, da zavračajo ta prizadevanja ter vedno skrbé za nemški značaj Silezije. Vsak Nemec mora vedno braniti prava svojega uaroda in zavračati vsak napad nanje, naj pride od katere strari koli.

V pruskem dež. zboru se je 13. feb. pritožil Poljak Jazdzewski o krivičnem postopanju proti Poljakom. — Konserv. Standy je napadal poljsko agitacijo po kmečkih in telovadnih društvih. — Fin. Min. Miquel je odgovoril, da imajo nemški uradniki v poljskih deželah strog nalog, da vzdržujejo dobro razmerje do Poljakov. Ako bi poljski poslanci istotako skrbeli za red, ne imeli bi hujskajočih govorov. Poljaki imajo isto svobodo v časopisju, društvih in zborovanjih. Ako si šola prizadeva za dvojezičnost, je to največja dobrota za Poljake. Oni so sami krivi, ker nočejo biti Prusi, temveč ponajveč pruski podaniki. — Jazdzewski je ugovarjal krivim tvrditvam. Poljaki so prisegli na prusko ustanovo in so zvesti podaniki.

Sloven. katol. polit. društvo Slatina je 13. feb. zborovalo pri ogromni udeležbi. Dež. posl. Jurtela je poročal ob občem navdušenju. Soglasno so se sprejele resolucije za slov. vseučilišče in nadsodišče ter za slov. napise.

Српске народне пјесме (женске).

из непечатане збирке В. Радојевића.

3.

Знаш, девољо, кад се кунијаше
У сред села, крај бреста зелена:
„Умријеху, остави' те не ћу?“
Сад се жени, мениш чиниш криво,
Чиниш криво, у з'о час ти било!
Клећу тебе и днeви и ноћи,
Да ни окле не имаш помоћи:
Када сунце у сред ноћи гране,
Сјајни мјесец у сред мора пане —
И вас двоје тада да састане;
Кад из трна родила шеница,
Тадар од вас малена ћечица.

4.

Овде чува Јован и Јованка,
Јово овце, Јованка јагањце;
Дивно Јово напоио овце,
А још ље'ше Јованка јагањце.
Јово сједе више воде ладне,
А Јованка ниже воде ладне;
Јово дипли, а Јованка везе —
У Јова су дипле од шећера,
У Јованке игла позлаћена.
Ја л' Јоване говори Јованки:
„О, Јованка, моја секо драга!
Да ми н'јеси по богу сестрица,
Ја би' твоје обљубио лишице.“

Гласа вести не заглушиш.

Из књиге народне модлости.

1. Страхъ, стыдъ,¹⁾ печаль²⁾ производитъ³⁾ совѣтъ.⁴⁾
2. Отъ совѣсти не уидѣшь.

3. Сѡвѣтъ безъ зубѡвъ, а загризѣтъ.
4. Сѡвѣтъ съ молотѡчкомъ⁴⁾: и постѣкиваетъ,⁵⁾ и наслушивается.
5. У него на душѣ кошки⁶⁾ скребѣтъ.⁷⁾
6. Правда⁸⁾ въ дѣлѣ не тонетъ, въ огнѣ не горитъ.
7. Какъ ни крой⁹⁾ а швы наружу¹⁰⁾ выйдутъ.
8. И травá въ полѣ виноватаго¹²⁾ выдастъ.¹³⁾
9. Чего стыдимся, того и боимся.
10. Онъ со стыда спорѣлъ
11. Стыдъ не дымъ, глаза¹⁴⁾ не выѣтъ.¹⁵⁾
12. Далъ бы Богъ здоровица глазкамъ, отмигаются.¹⁶⁾

4) Sram, 5) žalost, 6) proizvaja (dela), 7) vĕst, 8) kladivcem, 9) tolĕ, 10) maĕke, 11) praskajo, 12) resnica (istina—pravica), 13) reŝ („krojaĕa“ pa tudi Slovenci imajo), 14) nazvunaj, 15) krivega (pregreŝivŝega se), 16) izdaja, 17) oĕi, 18) izje (sne), 19) se odmigajo, to se pravi, da se popravijo (poslednji dve poslovice ste le negodnih, skvarjenih ljudij). Boŝ. Tvorcov.

Dopisi.

U Trstu, januara mj. 1899.

Danas imam predmet od velike aktualnosti, kojemu neka »Sl. Svet« izvoli dati malo mjesta.

Talijani i Furlani, koji se toliko boje hrvatske gimnazije, koja se ima sagraditi u Pazinu, boje se još više hrvatsko-slovenske većine u našoj nesretnoj Istri. Tu većinu (180.000 naših proti 120.000 Talijana) po najnovijoj statistici, izdanoj (ili izumljenoj od lista „Piccolo“) sačinjavaju: Hrvati, Slovenci, Čiĕi i Rumunci. Pardon — talijanski listovi smatraju Čiĕe i Rumunce („romanici“) *jednim* »narodom«. — Prije nekoliko godina izašao o tom predmetu članak na hrvatskom jeziku (ako se ne varam, u »Hrvatskoj Vili«) te je i hrvatski pisac Čiĕe i Rumunce proglasio *jednim* „narodom“.

Ja nisam ni historik, ni etnograf, ni... Nu ako nisam kompetentan, da stvar razsudim, možda ĕe mi onaj, koji jest kompetentan, biti zahvalan, ako ga upozorim na ĕinjenice.

Ja sam rođen u srednjoj Istri, a u srednjoj Istri za naš puk Čiĕi su jedno, a Rumunci drugo. Čiĕi su Čiĕi, drugo, pa imena im nema; a Rumunci se ne zovu Rumunci, nego Vlasi ili Ćiribirci. Ćiribirci nazvani su s toga, što da im je razgovor protkan „leitmotivom“ *ĕiri-biri*. Tumaĕ rieĕi »Vlah« bio bi suvišan. — O dolazku »Ćiribiraca« od izтока preko Uĕke u *Ćepiĕki lŭg* (dolina okŏ Ćepiĕkoga jezira) još ŷivi u hrvatskom puĕanstvu istarskom narodna priĕa; ja sam tu „ŷĕoricu« prije nekoliko godina objelodanio u »Naŷoj Slogi«. — O Ćiĕima nema ni „ŷĕorice“ ni porugljiva naslova; *jedno* im je ime „Ćiĕ“, a naš ili puk istarski smatra svojom braĕom, »Slovincima«, Hrvatima — kao ŷto »Slovincima« smatra: Beneĕane (od Tinjana do Poreĕa), Benovrekare (Barbana, Sv. Ivanac itd.), Bezjake (Brŷeĕ, Moŷĕenice itd.), ŷavrine (Stovenci izmeĕju Trsta i Kopra) i dr.

Rumunci se od Ćiĕa razlikuju i noŷnjom i stasom i licem i poslom i hodom i — poŷtenjem. Ćiĕ je poŷten, Ćiribirac — prefrigan.

Rumunci su Rumunci, kojim braĕa ŷivu daleko na iztoku u svojem kraljestvu i izvan njega; to stoji. Da li su Ćiĕi poriekla latinskoga ili slavenskoga, toga ne znam; ali to znam, da su Rumunci jedno, a Ćiĕi drugo.

Nadam se, da ĕe o stvari progovoriti i drugi, koji su kompetentniji od mene.

Dr Trnoplesar

Slovanofilstvo vstaja, krepne i se ŷiri.

In hoc signo vinces.

Evseb. v. Const. 1, 28.

Tudi veliki ljudje imaju svoje teŷkoĕe i grenkosti. Med njimi pa bo prva menda le ta, da si me svojimi sovrstniki nikoli ne uĕakujejo praviĕne svoje ocene, da jih ljudje, med katerimi ŷivijo i delujejo, ne urazumevajo tako, kakor zasluŷujejo. da jih spozna ŷe le potemstvo, kar velja vsak iz njih.

Vzemimo radi primera iz ruske zgodovine slovanofile, korenine slovanske drŷavne ideje: Homjakova, Kirejeve, Samarine i Aksakove. Vsi so okonĕili svoj vek, nepoznani svojim sovrstnikom, da, ko bi bilo samo to! Nadrogani (zasmehovani) i zaniĕevani od narodne tolpe (mnŷice) pogreznue v tujih pojmi, pa vendar le od tolpe svojega plemena, lezli so v hladno mogilo...

Kako pa se je to zgodilo, poraŷaŷ, ĕitatelj, ki poznaŷ velika imena v politiĕnem razvoju ruskega naroda? Razni politiki razno tolmaĕijo to ŷalostno prikazen v razvoju ruskega narodnega ŷivljenja, nam pa v danem sluĕaju najbolj udaja K. K. Tolstoj, kateri v 45. ŷtevilki „Русск. Трудъ“ za minuvŷe leto meni med drugim, da je bila doba naŷih ruskih slovanofilov *bojna doba*. Ideje Petrovske drŷave, katera je postala uŷe sui generis anahronizem, zamenila je nova ideja, vzeta pa le z Zapada i sluŷivŷa ĕisto npravnoj evoluciji ideje Petra Zapad jo je uŷe utelesil i, vsaj na videz, utelesil preĕej gladko. Rusko obĕinstvo je poprijelo se je plameno ter po neobuzdanosti svoje slovanske prirode dovedlo jo ne le do krajnosti, paĕ pa celo za meje vsake krajnosti. Nihilizem i anarhizem sta naŷa otroĕiĕa; porodila sta se ne samo na naŷih tleh, ampak sta tudi vzbuhnula v straŷnih zloĕejanjih. S tema poŷastima trebalo je boja. Bojci proti njima bili so razne baŷe ohranitelji, med njimi v prvi vrsti pristaŷi policijskega gospodarstva, drŷave. Ta gospoda, na ĕelu svojem z bezsmrtnim Katkovim, dotirala je svoj konservatizem itak do nasprotne krajnosti. I po straneh i v srediŷĕu bila je vojna goreĕa i bezobzirna, to se pravi: vojevali so, kakor vselej vojujejo...

Taki ĕasi paĕ niso ugajali, da bi rusko obĕinstvo zanimalo se za ideje, popolnomo navskriŷne s teŷnjami boreĕih se med soboj strank, za ideje ljudij, bivŷih se z vso silo svojega svetlega uma ne le proti napredku z zapada i proti ostanovki na Petru, a svetovavŷih svojim rojakom vrnuti se nazaj, v rodne dobre, k „семибоярщинъ“, kakor so izraŷali se nasprotniki slovanofilov. Ni ĕuda, da slovanofilske propovedi tedaj nikdor ni sluŷal, paĕ pa so veĕinom nad njo smejali se, rogali se...

A tako je bilo, sedaj pa ni veĕ tako. Minulo je ŷe jedva dobrih deset let, od kar so poslednjega velikana — Ivana Sergejeviĕa Aksakova — poloŷili v grob, i njegovi epigoni uŷe lice k licu zrejo ter strmijo nad preobratom ruske obĕinske misli. Prevarala se je ne le v socializmu, komunizmu pa anarhizmu, izneverila se je tudi konstitucionalizmu, a Petrovska drŷava jej je postala le ŷe zgodovinski nesmisel, posebno po plodotvornih preobrazih carjev Osvoboditelja i Mirotvorca. Kaj pa je neki sedaj na vrsti? Kolektivizem Marksa neki? A marksizem

je še menda jako daleč. Mi moramo še prej prekoračiti kapitalistično perijodo, kakor prav meni K. K. Tolstoj; drugič pa je ta ideja čisto ekonomična, katera se malo ali pa nič ne ozira na državno uredbo i upravo; tretjič pa ni posebne stremilnosti i brzosti, za kar pa bodi Bogu čast i slava! Med njim i anarhizmom je ravno tako različje kakoršno je med Napoleonom i Ptuljem: s prvim ni bilo možno besedovati, pač pa je bilo nujno zatočiti i zagnati ga na otok sv. Helene, a s poslednjim ni vredno, da bi ž njim besedovali; kajti prepričati ga ni možno, s časom pa utihne i sam.

Torej ima g. Romer, jeden iz najdarovitejših publicistov naše dobe, pač prav, če pravi, da se ruska občinska misel v novejših časih nagiba v stran istega svetozorja, katerega so se držali utemeljitelji slovanofilstva. Ta tok občinskega modrovanja zapazil je menda tudi Sergej Fedorovič Šarapov, izdaviš nedavno kot prilogo k svojemu tedniku kratki obzor i obris slovanofilskega učenja. A ta „теорія государственнаго и славянофильства“ ni zadostna, v njej se nauki slovanofilov razlagajo samo konceptično, v obširnih potezih, kar pa ni le nezadostno za pogane, no i za pravoverne služabnike obširni doktrini. Učenje slovanofilske treba podrobne, obširne i temeljite razprave. Nujno je seznaniti občinstvo z idejami slovanofilov ne le v obširnih potezih, pač pa bo umestno izjasniti tudi njih zgodovinski razvoj ter njih praktično uporabo. Tempora mutantur, i spreminja se vse, kar živi i mrgoli pod solncem božjim. Tudi slovanofilski kanoni niso ostali nepremični. Kot tvorenja smrtnih zapadli so usodi vsega smrtnega, a ta usoda se glasi: Danes ni to, kar je bilo včeraj, a jutri ne bo to, kar je danes. Pokazati evolucijo slovanofilstva, pokazati jo obsežno i podrobno, vidite, česa potrebuje sedanje rusko občinstvo, vidite, kaj je conditio sine qua non, če hoče ruska občinska misel vrniti se na domače tla, *če svoji hočejo k svojim bez ovinkov, bez novih smot.*

Vera, upanje i ljubezen kinčajo prapor krščanstva, v katerem je jedino spas vsemu rodu človeškemu; *pravoslavje, samodržavje i narodnost* dičijo zastavo, za katero je blaginja — благоденствие ruskega naroda. Ta trojica je stara, kakor je star ruski narod. A kristalizovala se je le pod slovanofilskim kladvom, še le v slovanofilskem gornilu se je očistila od vsakih zlokačestvenih primesij. Ta trojica, pravimo, je dan-danes vsakemu na jeziku, pa vsak si jo komentuje po svojem, kakor se boro slovenstvo do danes pipa i puli iz-za svojega »vse za vero, dom, cesarja«. Večinoma pa jo umejo: *pravoslavje* jim je slepo poklonstvo črki sv. Pisma, stroga obrevnost, nestrpnost k inoverstvu, čistokrvni formalizem — summa summarum vizantizem. *Samodržavje* pa jim je azijski proizvol (samovolja) i trmoglavost, policijska država, skrajnje sosredotočje, kateremu pri vas pravite centralizem, da vrhunec vsakih državnopravnih blag — birokratizem. *Narodnost* pa jim je nevednost, zagrizeno sovraštvo k vsemu inozemnemu, laptji ali slovenske cikle, da visoke škornje, blesteče od svinjske masti.

Vi mi porečete, da je to svojega roda qui pro quo, da se motim, da pripisujem Rusom to, kar je neodjemna lastnina le malocenega nemškega liberalizma. Ни чутъ, не бывало! Resnično, resnično Vam povem, da ima laž povsod kratke noge, da je prevzetno svobodoljubje povsod puhlo i prazno, da K. K. Tolstoj na danem mestu govori o Rusih, i sicer o inteligenciji ruski; jaz pišem prav za prav le za svoje rojake, pa se radi večje avtoritete opiram na večšega pisatelja Rusa samo zato, ker je med inteli-

gentnim Rusom i svobodomiselnim Slovincem blizo isti razložek, kateri je med Preširnovim »ptičem« i »rafičem«, če si ju ogledaš od zadej . . .

Zabredli smo nekoliko v stran; pa ta ovinek je bil potreben, zahtevala ga je jasnost i točnost predmeta, stvari, o kateri predavamo. Za tem pa se vrnemo zopet k tvorini v bolj ozkih okvirih, vrnemo se k svojemu viru, k izkušenemu publicistu na polju slovanofilskem, h K. K. Tolstómu.

G. Tolstoj energično protestuje proti omenjenemu pomenu pravoslavja, samodržavja i narodnosti. Sam ustanavlja smisel navedene trojice ter meni, da je pravoslavje po slovanofilih znani cikel verovanj pa obredov, znani stroj cerkovni i posebni stroj duhovni. Ta stroj izraža se v religiozno-filozofski sferi, je starodaven ter prisoten slovanškemu plemenu. To je vam velika prostost i polna odsotnost napetosti not i fraz. To je vam skromnost, katera dohaja do ponižnosti, a učinek te pohlevnosti je strogost k sebi, k bližnjemu pa prizanesljivost, katera osvete ne pozna, pač pa jej je svoje nenavadno dobrodušje. Pravoslavje je trpljenje, trpljivost i pokornost usodi, pa ne pasivna, a delavna, živahna ter spretna, katera si v nevarnosti zna pomagati: „хватается даже за соломинку“ (lovi se za slamico), po prislovcici: „на Бога надѣйся, а самъ не плошай“; kajti druga poslovice pravi: „будешь самъ плохъ, не поможетъ и Богъ“ (na Boga zaupaj, sam pa ne dremliji, če boš pa sam nemaren, ti pa tudi Bog ne pomože).

A samodržavje, po učenju slovanofilov, je najboljša forma uprave ali vlade, je utelešenje stroja našega duha v državnem i političnem življenju. Rusi so po prirodi ljudje prosti i skromni, torej pač silno čutijo strašno npravno odgovornost vsake oblasti v obče, vidijo v oblasti ne zavidne pravice, ampak množino težkih dolžnostij, torej za njo ne marajo. Radi i dobrovoljne pokorijo se *jednemu* človeku, kateremu velevala sama usoda i njegov rod nositi breme te oblasti. Ali mari to ni tako? Mari je volilna agitacija res v duhu i vkusu ruskega naroda? Podkup, ječa i potoki krvi v Galiciji pač do očividnosti kažejo, da je to zlata resnica.

Narodnost pa istinim slovanofilom ni jedinična črta, vzeta iz duhovnega i političnega stroja naroda ruskega, katera bi pripadala h kaki posebni dobi njegovega obstanka, narodnost je izraz narodnega duha v političnem življenju, to se pravi: narodnost objemlje *vse črte skupaj*, v vsej njih historični evoluciji. Tu je i prirojena skromnost, tu je i trojka z zvončeki, tu je i sposobnost spreobrniti se v most, po katerem prevažajo topove, tu je i kvas kot narodna, svoja navadna pijača, tu so i namazane škornje kot narodna, svoja domača obuv, tu je „ель и осина какъ привычна картина“ (smrečka pa jesén, navadni kinč i slika ruskih ravnin), tu so cela leta težkih muk i trpljenja, katere so pretrpeli predki (predniki) ruskega sedanjega naroda. Vse te težave je ruski narod prestal iz ljubezni do svoje domovine. Tu so dalje l. 862., l. 1612., l. 1812., tu so Sebastopolj, Plevna, Šibka, tu so lakote, narodni zbori (вѣче), robstvo i uničenje robstva, tu so kazaki, razboj i tatarsko igo, tu so Trojicka lavra, zvon Moskovskih cerkvá, sv. Sergij Radoneški, Dmitrij Donskój, patrijarh Hermogent, mitropolit Filip, tu so raskolniki, kateri so sami sebe žive zakopali, tu je uihilizem, anarhizem i Peter Veliki, tu so Puškin i Dostojevski pa dva Tolstih — Lev i Aleksej, tu je vse, tu je tisočletno življenje ruskega naroda, stvorivše Ruse

take, kakoršni so, zjediniš ruske duše v jedno celoto, duše i predkov i potomkov.

Koncem svoje prekrasne razprave K. K. Tolstoj pa pravi, da ne ve, je li vse to dobro, ali nič ne velja. More biti, da po »strogi nauki« i po misli Pfuljev vse to moramo takoj zmeti z lica zemlje: kvas mora zameniti pivo, črni kruh pa podvica, pravoslavje pa kvakarstvo ali kaka druga najgorša vera, samodržavje pa država firme Marksa et comp. More biti, da je vsa naša tisočletna zgodovina splošna nelepota, porodivša take tepce, tako »sveto žvino«, katera se ulega pod topove, katera dobrovoljno osvobaja robe, katera je dobrovoljno i bezuslovno pokorna *jednemu* človeku, dasi dobro ve, da je ta človek smrten, kakor so smrtni vsi drugi ljudje; katera svojo krivdo redi narode, katere si je podvrgla; katera sedaj bezmoljno (bezglasno) gladije i pokorno umira, kakor ljudje popolnoma razslabljeni, sedaj pa brhko vstaja, da bi si pokorila polovino Azije i polovino Evrope; katera je sedaj prenemarna, da bi pobrala zlato, valjajoče se jej pod nogami, sedaj pa tira doma »civilizacijo«, katera prav nič ne ustopa civilizaciji evropski. More biti, da je vsa ta zgodovina, polna raznih navskrižij, i vsa ta velikanska zemlja, katero smo si pridobili, le nekaka fikcija, »kolos na glinistih nogah«, nekaka zmota vsled tega, ker duša, stvorivša to fikcijo, nič ne velja ter treba kapitalnega remonta pod rokovodstvom kakega zapadnega psihologa, kateri menijo, da morejo samovoljno proizvajati razne instinkte, kakor vsaj meni Gijó i francoska škola sploh, o drugih molčimo. Jaz sam, nadaljuje Tolstoj, ni — sem prav zadovoljen celo z jako mnogim v tej duši i v zgodovini, katero je stvorila. Naša prostost je tam pa tam »хуже воровства«, je slabša tatvine, naša skromnost pa meji z zaničevanjem samega sebe, a naše trpljenje je podobno apatiji itd. Iz naše zgodovine bi jaz tudi mnogo prav rad izbrisal. A kaj si moremo pomagati, če je vse to resnično, če je vse to naše, če je vse to nam rodno i drago, i če smo na vsem tem vzrastli, a v kapitalni remont, v polno preosnovo duše ne verujemo? Kaj si moremo pomagati, če črni (rženi) kruh bolj ljubimo, nego beli (pšenični), če kvas bolj cenimo, nego pivo, če norce, kateri se ulegajo pod topove, bolj čislamo, nego umnike, kateri mečejo v stran svoje puške, ker jih je težko nositi? Pripomnite take i inake reči iz zadnje franko-germanske vojne! Kaj si moremo pomagati, če je nam munič Zosima bolj simpatičen, nego Veliki Inkvizitor, če je nam Sergij prepodobni milejši, nego Ignacij Lojolski, če nam Dmitrij Donskój, skrivši se na Kulikovem polju v grmovje, če nam Suvorov, pominutno vzdihavši »pomiluj Bog, kak — strašno!« — če nam vojak, prestrašivši se krogle (v povesti Tolstóga) bolj ugaja, nego Napoleon s svojimi 40 veki, nego Doloho s svojo bezprimerno hrabrostjo (iz-za epoletov svojih tovarišcev), nego sploh vsaki junaki, kateri iz častimarnosti ali sebičnosti iz kože lezejo v ogenj radi poze, radi fraze, radi križca.

Konečno, kaka je komu škoda, da je naša duša polna nedostatkov i pogršnostij? Zakaj bi neki zahtevali od nas popolnosti, katere nikjer ni? Ali ni Francoz površen, besedljiv i »пусть какъ вздоръ« — to se pravi prazen kak prazna sláma? Ali ni Nemec težek, ozek i grob? Ali ni Anglosaks sebičen, predrzen i čvrst materijalist? Pa vsi ti pogrški niso zabranili navedenim narodom zaporedoma biti na čelu človečanstva i vesti je za seboj. Vsakemu svoje, konju kopita, biku pa roge,

i vsi bodo imeli dovolj dela na svetu. Jaz sem trdno prepričan, da bo kedaj tudi na naši ulici prazdnik, da tudi ruska duša, duša »христънъ« krščanska, zajme nekdanje mesto v civilizaciji bodočnosti. Bo pa to le tedaj, ko sami verujemo v njo, ko sami prenehamo sramovati se nje, ko sami preminemo predelavati jo na inostrani lad, po tujem kopitu.

Prizanesite nam, gospoda! Ne popravljajte naše duše, odgojene našoj zgodovini, nobene poprave jej ni treba! Naj ostanemo pri svojem, dokler nas ne predela prirodni razvoj, kakor treba vsakdanje življenje, ne pa »zakoni stroge nauke.«

Takó završuje K. K. Tolstoj svojo razpravo. Slovanski čitatelj najde v njej mnogo zanimivih istin, pozitivnih i negativnih, ali vsaj namigljajev na istine. Članek K. K. Tolstóga torej ne smemo smatrati za traktat, kateri bi zadoščeval sam sebi. Članek K. K. Tolstóga je to, kar navadno zovemo načrt ali program. K. K. Tolstoj je sprožil cel legijon vprašanj i je podal množino trditev, položenj, tez. Vse so zlate resnice, razložene i raztresene v bezsmrtnih delih slovanofilov-korenin, čakajo veččega i vpljatelne humanista-moralista-bogoslova, kateri na podstavi zgodovinskega razvoja ruskega naroda i njegove cerkve pokaže i dokaže, da so *etično-politična načela slovanofilov zares narodna, zgodovinska, popolnoma realna, ne pa fiktivna, svoja le domišljiji maloštevilnega kroga, kakoršnimi bi jih rada smatrala vsa bratja zapadnikov*. Do sedaj se je nekako poprijel te težavne zadače takoj *Sergej Fedorovič Šarapov*. Pravimo »nekako«, kajti doslej je v svojem »Русск. Трудъ« priobčil še le nekoliko dragocenih opredeljenj prvonačelne rusko-pravoslavne občine, njenega notranjega stroja i cerkovno-politične uredbe, *oziroma na sedanje zmešane razmere ruske selske občine*.

V ministerstvu za notranje posle namreč uže davno deluje komisija ad hoc, komisija, katera išče ruski derévnji (vasi) *nov modus vivendi*, kateri bi bolj jednil i ščitil *bezpomóčni, ubogi derevenski ljud i njegov bit*. O nujnosti te reforme je prepričana sama vlada, vse novinarstvo bez izjeme, vsa ruska derévnja (dežela kot sovkupnost vseh vasij, trgov i malih mest). Iščejo nove administrativne jedinice: jedni v duhu **Petrovske reforme**, alias najnasilnejše prekucije vsega dopetrovskega stroja i bita ruskega naroda, drugi pa v slovanofilskem duhu, to se pravi ravno v **dopetrovski dobi** kulturnega razvoja ruskega naroda. V tem velikem delu, v tej prevažni razpri na čelu politično-zrelega razumništva gre S. F. Šarapov ter kaže na **drevnji prihod** (staro faro) kot na jedino panacejo ruski derévnji od vseh njenih nemaloštevilnih bolečin. Samo rusko svečenstvo do sedaj molči, globoko molči... I pravoslavno duhovenstvo dobro vé, zakaj da molči: treba bilo bi vrnuti narodu njegove cerkvene pravice, katere so sedaj zakrepljene za duhovenstvom — Petrovskimi reglamenti! Čim se okončijo vse te homatije, **narodno voljo li v duhu slovanofilov ali voljo činovničjo** v duhu »современной государственности«, alias petrovščine, pokaže nedaleka bodočnost, S. F. Šarapovu pa i vsem njegovim pristašem pa daj mnogo uspeha. — Bog da sreča junaška!

Bož. Tvorcov.

Ruske drobtinice.

Съ міру по нитѣхъ, голому рубаха.

Knez L. A. Golicev bo neki prihodnje leto izdaval v Varšavi dnevnik političnega in naučno-literaturnega zadržaja v ruskem jeziku pod naslovom „Висла“. Do sedaj je v Varšavi izhajal v ruskem jeziku samo 1 list — „Варшавскій Дневникъ“, kateri so večno dolžili zaspanosti i dolgočasnosti, dasi so ga uredovali ljudje spretni i večji svojega dela. A list je imel jedno nesrečo, da je bil vladni list, to se pravi tak list, kateri je prinašal vladne razglase, ukaze i zakone, da so si ga torej naročali najbolj ljudje administrativnega področja, za javne urade pa je za vse bil obvezen. Nova „Висла“ pa bo menda popolnoma nezavisna i bo torej v svoji nezavisnosti imela veliko prednost pred „Varš. Dn.“, v drugih obzirih pa bo morala še dokazati, ali bo bolj živa i bolj zanimiva, nego je bil doslej njen starši bratec... Razun tega prinesli so nekateri stolični listi vest, da bo prihodnje leto izhajal v Varšavi v ruskem jeziku še tretji list, mesečnik „Варшавскій Военный Сборникъ“. To izdanje bo odpiralo svoje predale izključno tvorini vojni, kakor kaže njegov naslov. Ko je vojni minister dokladal (poročal) carju o tem izdanju, je poslednji napisal na doklad svojo vlastno rokoj: „Хорошая мысль“ — dobra misel; po našem pa je to i srečna misel, da se je ruski element v Poljsi tudi umom svojim začel dvigati. To bo pač najrahljši i najizdatnejši odgovor ruskega občinstva poljskemu bojkotu proti „Varš. Dn.“, s kojim se je moral ta list boriti od začetka svojega obstanka pa do novejših dnij; da i rusko občinstvo se uže ne bo moglo izgovarjati, da svojega berila, svojega neslužebnega dnevnika nima, torej je primorano iskati si duhovne i vsakdanje hrane tam, kjer bi je prav za prav iskati ne smeli...

Ker smo ravno v Varšavi, pogledimo nekoliko v „Varš. Dn.“, kaj najdemo tam novega i zanimivega. Prvo mesto v vseh obzirih zanjama najnovejša okrožnica železnične uprave — желѣзнодорожнаго департамента — katero je razposlala vsem svojim slugam po vsej imperiji. Ta okrožnica gorko toži nad nemarnostjo, katera se je ukorenila na naših železnicah v novejših časih. Samo za dva meseca — sept i okt. — bilo je na vseh železnih progah v Rusiji 1.464 nesreč, v kojih je bilo ubito 282 ljudi, 1.182 ljudi pa je bilo ranjeno, nekateri težko, nekateri pa lehče. Med vsemi potrpeživi bilo je 1.276 popotnikov, drugi pa so bili iz železnične administracije. Naše ministerstvo meni, da je največ teh nesreč zakrivila nemarnost i nevednost nižih slug i uradnikov; ministerstvo se pri svoji strogi sodbi, seveda, opira na data i čista; mi pa bez vsakega statističnega lamotja prav dobro znamo, da železnična prisluga v interesih zloglasne ekonomije ima toliko poslov i tako težavnih poslov, da bi jih ne mogla vestno i bezgrešno izpolnjevati, ko bi bila železna i ko bi imela po toliko rok i nog, kolikor so jih imeli grški — kakó se jim je pravilo? Hekatonhejri — kali... A oplata, takega velikanskega truda? O tej pa ne bomo govorili, saj vsi dobro vemo: Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi...

V istem „Varš. Dn.“ čitamo malo opomnjo iz harkovske gubernije, staroelskega ujezda, katera tudi ni bez duha i izvirnosti. Nek zemljedelec pripoveduje, da si je pred nekaj leti naročil iz Azije, menda uže ruske, 10 vrbljudov. Hotel je namreč zvedeti, kaj poreče ta živina v Evropi, bo li prihodna za kaj, ali skoro Bogu odda svojo dušo. Poskušnja se je posrečila, da kar sam strmi, sam gospodar, kateri je bil toliko radoveden ter rerum novarum cupidissimus. Vrblijudi se prav dobro počutijo i pridno delajo, a za kar jih najbolj cení gospodar, mnogo manj jedo, nego bi jeli konji i voli. Da i o kožuhih se v poročilu nič ne govori... Slovenci ste celo nekoliko nižje dd starobelčanov: Fiat applicatio...

Božidar Tvorcov.

Prof. Fran Štifar v Kalugi je dobil red sv. Ane II. vrste; prof. M. Hostnik v Rylsku Stanislavov red II. vrste. Čestitamo odlikovanima sloven. rojakoma i sotrudnikoma našima!

V Petrogradu se je 17. jan otvorila 2. umetnijska razstava francoska ob prisotnosti dvora.

Car je ukazal, da se naj osnuje pri vsakem vojaškem oddelku šola, v kateri se bodo oni vojaki, ki niso obiskovali ljudskih šol, učili v važnejših šolskih predmetih.

V narodopisnem oddelku Moskovskega javnega muzeja v Petrogradu se je otvorila razstava vseslovanske hišne industrije. Zastopani so tudi slovenski kraji.

Car Nikolaj je daroval Petrograjskemu geografskemu društvu 42.000 rub. za znanstveno ekspedicijo v srednjo Azijo.

Iz novin.

Rusko uradno časopisje svari Makedonce pred revolucijonarnim gibanjem. Agentom maked. komiteta se sicer težko posreči, da pregovore miroljubno in delavno prebivalstvo k ustaji. Taki komiteti so donesli le veliko nesrečo prebivalstvu, a svojega cilja niso dosegli. Zboljšanje razmer na Balkanu je le možno mirnim potom, ne s prelivanjem krvi. To je sedaj stališče vseh evrop. močij, in v prvi vrsti onih, ki — jednako Rusiji — imajo cilj, da dosežejo svetovni mir, in ki torej smatrajo mir in red na Balkanu za bezuslovno potreben. Opravičena je nadeja, da turška vlada v upravi in pravosodju ugodi istinitim potrebam prebivalstva. Ako bi nastala vstaja, ne najde simpatijskega odmeva niti v Rusiji, niti drugod.

Proti laški agitaciji proti hrvat. gimn. v Pazinu se je oglasila oficijozna »Wr. Abendpost«, kjer je razkrila s statistiko vso neutemeljenost laškega nasprotstva. »Triester Ztg.« pripominja, da se je agitacija proti Pazinski gimn. zanesla tudi izven domovine v liste v kraljevini Italiji. A vse dotične izjave dohajajo direktno iz Trsta. Ta agitacija zunaj mej cesarstva je najnepripravnejše sredstvo za obrambo narodnih interesov ital. preb. v Avstriji.

»Leitm. Ztg.«, organ dr. Funkejev, pravi, da Nemci ne smejo stopiti v češki dež. zbor, dokler se ne odpravijo jezikovne naredbe, ne razglasi nemški kot državni jezik in prizna nemško zatvorjeno ozemlje na Češkem.

Dr. Kramář je v »Revue de Paris« objavil studijo o »bodočnosti Avstrije«. Bolezen te države je centralizem. Za zboljšanje razmer je pred vsem potrebna prememba sedanjega direktnega volilnega prava v drž. zbor; vvesti se morajo zopet volitve iz dež. zborov. Manjšinam v deželnem zboru se mora dati pravo do razmernega števila zastopnikov v drž. zbor. Iz centralnega parlamenta morajo biti izključena vsa narodnostna vprašanja; obravnava naj le socijalne in gospodarske stvari. Avstrija mora biti za vse svoje narode, posamični ne smejo imeti nikakih privilegij. Sedaj je čas odločitve: ali za germanski jarem ali za svobodo.

Drobtine.

Slovensko. »Društvo slov. odvet. in notarskih uradnikov s sedežem v Celju« je imelo 15. januarja svoj občni zbor. V zadnjem četrtletju mu je pristopilo 31 novih rednih, 6 podpornih in 3 ustanovnih članov.

»Slov. Jez« v Biljani je prejel za svojo častitko k ces. jubileju, pisano v sloven. jeziku, od goriškega okr. glavarstva objavo, da jo je cesar sprejel ter ukazal društvu javiti zanjo svojo zahvalo.

Kako vlada skrbi za šole na Slovenskem, je dokazala »Südost. Post« s podatki o obrtnih šolah. Za obrtno-rokod. pouk troši država na leto nad 3 milj. — V razmerju prebivalstva bi morala potrositi za nas od tega vsaj 150.000, dejansko pa le 24.450 gld., torej le šestino tega, kar bi šlo po pravu. Za južno Štajersko in sloven. Koroško sploh še ni izdala v ta namen niti novčiča.

V Metliki se je ustanovil poseben odbor za zgradbo grško-katol. cerkve.

Družba sv. Mohorja prosi, naj se vplača do 5. marca. Za to leto so določene te knjige: »Zgodbe sv. pisma« 6. snop. »Premišljevanja o sv. rešnjem telesu«; »Jadode«, zbirka 56 pesnic in 4 igrokazov za mladino, spisal Jos. Stritar. »Postrežba bolnikom«; »Avstralija in nje otoki«, »Koledar«.

Češ k o. Ciklus predavanj o češkem jugu priredi v postni dobi v Pragi »narodna jednota pošumavska«. Predavanja pojasnijo stanje češkega naroda v »mešanih okrajih«. Ustopa-

nina (za cikel 1 gld., za posamne 20 kr.) pride na korist češkim manjšinam. — Pri nas seveda ni časa za kaj takega!

V Hebu je mestni zastop imenoval dr. Barentherja soglasno, Schönererja z 28 od 32 glasov častnim občanom. Proti prepovedi darila 1000 gld. za Bismarckov spomenik se vloži rekurz. Županu Gschieru se je izreklo soglasno zaupanje, ter se je naprosil naj prekliche naznanjeno demisijo.

Po Češkem se pripravljajo na slavnost stoletnice rojstva pesnika in buditelja naroda, Fr. Lad. Čelakovskega, ki se proslavi po vseh čeških mestih.

Češki operni skladatelj Zdenek Fibich je bil pozvan na novo ustanovljeno mesto opernega dramaturga pri Praškem narodnem gledališču.

Slovaško. Slovaški muzej se zgradi v Ogerskem Gradišču.

V Ogerskem Gradišču, središču moravskih Slovakov, hočejo postaviti slpvaski muzej za narodopisje, prirodoslovje, starinarstvo in arhiv.

Hrvatsko. V Lošnju je bila 6. feb. seja okr. šolskega sveta. Doslej se je razpravljalo vedno samo italijanski. To pot pa sta govorila dva hrvaški, eden nemški, ostali laški.

Malorusko. Novo imenovani viši pastir Levovski, Jul. Kujlovski, se je leta 1848 udeležil madjarske vstaje ter postal nadčastnik. Ko so Rusi razgnali vstaše, je pobegnil v Turčijo in potem v Pariz, kjer se je posvetil svečeništvu. Pij IX. mu je izprosil amnestijo in povrat.

Dijaštvo.

Romunski dijak, pravdnik veliko-aradske akademije, je bil radi narodnostnih agitacij izključen iz vseh vel. šol na Ogerskem.

Od burša Biberla ustreljenega dijaka Linharta so 22. jan. v Mor. Tribovi pokopali slovesno. Vsa češka društva iz mesta in okolice so se udeležila pogreba. Iz Prage je došla deputacija čeških dijakov. Župnik Sponsky je govoril ob gomili.

Tehniku Biberlu, ki je usrtelil Linharta, je bila poslana dopisnica, na kateri se mu čestita za »moško nemško« delo po receptu Mommsenovem. Pošta je je zadržala. Bilo je 12 moških in ženskih podpisov, — znamenje, od kake pretiranosti vodi narodnostna mržnja. Biberle je nosil uže na tehniki v Brnu revolver in je bil od ondu izključen.

Biberle je bil zaradi »prekoračenja prava samoobrambe« proti napadu Linhartovemu, katerega je ustrelil, obsojen v trimesečni zapor.

Hrv. akad. društvo »Velebit« v Innsbrodu je 11. feb. proslavilo 5 letnico svojega obstanka z zabavnim večerom. Po nagovoru predsednikovem je bila glasbena zabava s sodelovanjem prof. Skopa, Bakarčiča, srbske omladine in dr. tamburaškega zbora. »Velebit« daje zgled, kakó je možno soglašati med dijaštvom različnih slovanskih plemen, in ne kaže nikdar tiste mržnje, ki je običajna drugod in analogna, kakor med političnimi strankami slovanskih narodov.

Na Moskovskem vseučilišču je bilo 4407 dijakov, 160 izrednih slušalcev in 178 lekarskih pomočnikov. — Stipendij je bilo razdanih 155.785 rub., — učnine oproščenih je bilo 816 dijakov. — Na zgodov.-jezikoslovni fakulteti je bilo 223 slušalcev, na matemat. 705, na pravniški 1133, na medicinski 1284.

Vseučilišče sv. Vladimira v Kijevu ima 2606 dijakov in 113 izrednih slušalcev; — 1596 je pravoslavni, 498 (med temi 267 medicincev) Židov, 512 katol., 78 protest. i. dr.

Največe Praško dijaško društvo »Slavia« je izdalo nemškemu dijakom poziv, v katerem zagotavlja, da stvari vse, kar more, za vzdržanje miru in enakopravnosti, ter zahteva isto tudi od nem. tovarišev. Nekateri listi niso zadovoljni s to izjavo, češ, da pomenja slabost, šibkost; jednako so se češki dijaki v obče razdelili v dva tabora, v enem soglašajo s »Slavio«, drugi pa ne. Treba je opomniti, da nemški dijaki ne kažejo oduševljenja za to izjavo. »Čas« očita češkemu dijakom, da po opičeje posnemajo nemške dijakke, da hočejo imeti kapice, kakor jih imajo nemški burši.

Zakaj dohajajo nemški dijaki iz cesarstva v Prago, poročajo »Akad. Blätter«: Nemci si morajo varovati pot do Dunaja. Praga je gospodarsko središče Češke, njena izguba za Nemštvo bi bila nedomestna. Ako postane Praga češka, ostanejo pač še nemški kraji po Češkem, a dvojezične Češke ni več. Treba je dokazati v vednih skrbih in bojih živečim Praškim Nemcem, profesorjem in dijakom, da nemški narod ne ostavi Prage. Tudi Krakov je bil nekdaj nemško mesto. Ali naj mu sledi Praga, ki bo vendar še čez stoletja pričala ogledovalcu o svoji nemški prošlosti? — Torej naj bodo nemški dijaki pijonirji za velikonemško propagando.

Dunajsko malorusko dijaško društvo »Bukovina« proslavi 100 letnico rojstva ruskega pesnika Puškina z veliko slavnostjo.

Vsedijaška slavnost bo letos v Pragi na korist društvu za zgradbo akad. doma v Pragi.

V Kromerizu je nemški gimnazij, na katerem je 20 učencev izstopilo iz katol. cerkve ter pristopilo k protestantizmu. Trdijo sami radi tega, da je nadškof Kohn ukrenul nekaj ugodnega gledé jednega češkega gimnazija.

Slovaško podporno društvo za revne dijakke, »Radhošť« je letos stopilo v svoje 30. leto. Izdati hoče svojo zgodovino ter vabi bivše člane in podpirance, da mu sporoče, kako je vplival na dijaško življenje in poznejši razvitek.

Zmes.

»Verein zur Erhaltung des Deutschtums im Auslande« v Monakovu prireja predavanja o razvitku germanizacije v Avstriji. 13. jan. je imel Ljubljancan, prof. dr. Paul Samassa, govor o bojih Nemcev na južni nemško-slov. meji in sramotil nekulturni slovenski narod ter zlasti duhovščino njegovo. — Oče tega moža si je v Ljubljani kot tujec z zvonarno pridobil veliko imetje. Zvonove, svečnike itd. so naročali pri njem slov. duhovniki, plačeval jih pa slovenski narod. Ko je v dobi liberalnega boja v 70 letih bil zvonar Samassa v prvih vrstah nemških liberalcev, so slov. duhovniki bojkotali njegovo livarno. Tedaj se je mnogo zvonov naročilo pri Hilzerju v Dun. Novem mestu. Na vse to je menda pozabil g. profesor!

Protestanti v Tržiču, nekdanji »nemški postojanki na Kranjskem«, so 26. dec. slovesno otvorili svojo »Predigtstation«.

Tržaška irredenta se je 14. jan. zbrala na banketu družbe »Gioventa triestina«, kjer so prepevali laške pesni v spomin »mučenika« Oberdanka.

Zaradi žaljenja veličestva je bilo zadnjih 10 let na Nemškem toliko obsodeb, da vse prisojene kazni znašajo 2600 let!

V Pragi so se češki in nemški učitelji ljudskih šol zjediniili za skupno akcijo v zboljšanje svojih plač.

Mednarodna Mickiewiczzeva proslava na Dunaju je bila 23. jan. Sodelovali so člani dvorne opere in slovansko pevsko društvo.

Avstrija ima 149 zemljedelskih šol, in sicer 2 visoki (Dunaj in Krakov), 12 srednjih gospodarskih, 3 sred. gozdarske, 2 srednje sadjarske, 1 višo pivovarsko, 38 delavskih, 7 nižih gozdarskih, 52 pozimskih gospodarskih, 10 gospodinjskih, 2 pivovarski, 2 rezbarski, 17 za več strok uravnanih. Na vseh je 5274 dijakov.

Poddružnica »Lege« v Gorici je izdala lani 4524 gld. v svoje namene.

Avstr. armada dobi na leto 95 310 novakov. Od teh je v naši polovini 20.120 Nemcev, 16.045 Čehov, 8645 Poljakov, 7645 Malorusov, 2995 Slovencev, 1415 Hrvatov in Srbov, 1125 Italijanov, 525 Romunov. — V ogerski polovini 16 290 Madjarov, 5115 Slovakov, 845 Malorusov, 7145 Hrvatov in Srbov, 5240 Romunov, 2160 Nemcev,

85 letnico je slavil 4. feb. biskup Strossmayer.

Gen. Višarion V. Komarov je 22. jan. zbral v svoji hiši najodličnejše slovanske goste na „slovanski večer“. Med gosti je bilo tudi več Francozov. Komarov je napil rusko-francoz. prijateljstvu; potem Čehom, ki so prvi v kulturi med slovan. narodi.

Slovaški pesnik Hviezdoslav (Pavel Országh) je slavil 3. feb. svojo 50 letnico.

Na Rusko odpotuje odbor obrtnega društva nižavstr., da prouči тамошnje trgovske razmere, posebno z ozirom na predmete naše industrije, ki bi se dali izvažati tje. Tekom treh tednov obiščejo najvažnejša trgovska središča, Lodz, Varšavo, Nižnij Novgorod, Petrograd in Rigo.

Vodja Celovskega učiteljskega, bivši veliki nemškutar Ljubljanski, Knappitsch, pridno agituje po raznih shodih za nemški „Schulverein“. Vsled tega je menda tudi designovan za bodočega deželnega nadzornika za Kranjsko, kakor se je poročalo »Slov. Narodu« iz zanesljivega vira.

Institut de France se zove združenje sekcij vseh 5 akademij, ki objavljajo Franciji in svetu svoje slavne spise. Velika nagrada za jezikoslovno delo, zlata kolajna v vrednosti 1500 frankov, je bila od te učenjske družbe prisojena za razpravo »Recherches sur l'emploi du genitif et accusatif en vieux slave«.

Češki kolonisti na Ruskem Za vlade Katerine II. se je ustanovila nemška kolonija Holendri. 1874 se niso hoteli Nemci podvreči zakonu o obči vojni dolžnosti in so z vladinim dovoljenjem prodali svoja posestva ter se preselili v Ameriko. Tedaj je v Holendri živel samo eden Čeh, trgovec, in ta je posredoval, da so Čehi kupili ona posestva. Priselilo se je 40 čeških rodbin iz Kralj. Gradca in Hrudima. Prejeli so rusko podanstvo in 1891 tudi pravoslavje. Nemški Holendri so prekrstili v Nikolajevskoje. Sedaj je tam 75 dvorov. Vas ima lastno šolo. Leži ob železnici od Kazatina k Odesi.

Madjari, ki radi posnemajo velike narode, so hoteli v Afriki osnovati svojo kolonijo. Snovatelj si je nadel ime: „Emir Juger Soliman.“ Francoska oblast pa ga je vjela in odpravila v Port Said, odkoder ga je avstr. ogerski konzul zopet poslal v domovino. Madjarski globus torej v Afriki ne bo uspeval.

Na Romunskem so se pričeli kmetski nemiri. Socijalisti, s katerimi so se lani morali združiti liberalci, da so zmogli konservativce, so v deželi ustanovili 70 klubov. Med kmeti se agituje za prošnjo na carja proti romunskemu kralju.

Češko-amerik. listi „Amerika“, „Sokol“, „Katolik“ in „Jednota“ so izgubili poštni debit za Avstrijo.

Prof. Roman Zawilinski v Krakovu je priobčil v „Kurj. Warsz.“ poročilo o svojem lanskem izletu med Slovence.

V češkem narodnem gled. so postavili poprsje češkega buditelja in dramaturga Jos. Kajetana Tyla.

Društvo za narodno zdravje na Ruskem otvori na Pariški svetovni razstavi poseben oddelek.

Dr. Lueger je povabil k otvoritvi Dunajske rotovške kleti — Berolinsko mestno zastopništvo, a to je povabilo zavrnilo.

Srbski razkralj Milan se je v zastopstvu srbskega kralja udeležil pogreba bolgarske kneginje.

V Gorici se je ustanovila krojaška zadruga, ki hoče pomagati ljudstvu s tem, da odpre prodajalnico suknene in drugega krojnega blaga.

Berolinski „Schulverein für Deutsche“ je izdal poziv na vse Nemce, naj se spominjajo zatiranih in proganjanih bratov v Avstriji ter jih podpira v boju za najsvetejša prava, da morejo vstrajati v vedno opasnejši borbi z oholostjo in požresnostjo Čehov in drugih temnih in kulturi sovražnih narodov, ter vabi k nabiranju doneskov za nemške šole v slovan. deželah.

Graško namestništvo je razpustilo pod vodstvom Rokitanskega stoječi »Bauernbund«, ker je družstvo sprejemalo tudi Neavstrijce.

Prirastek pri trgovini Rusije s Francosko je v prošlem letu znašal pri vvozu 1,271.000 rub. in pri izvozu 5,476.000 rub. Z drugimi državami je znašal vvoz in izvoz (o Avstriji niso znani podatki): Nemčija izvoz 175.237, vvoz 179.800; Anglija izvoz 150.899, vvoz 102.091; Francija izvoz 63.684, vvoz 24.683; Nizozemska 87.255, vvoz 5863.

Blagoslov 30 letnega duvalizma se kaže zlasti v davkih 1867 je imela vsa država 42.40 milj. gld. izdatkov, 1897 pa 1167 milj. 1867 so znašali direktni davki v Cislitaviji 68 milj.; 1868 75 milj., 1895 120 milj.; indirektni: 1867 127 milj., 1868 146 milj., 1895 472 milj. — Na Ogerskem. Direktni davki 1867 36 milj., 1893 105 milj.; indirektni: 1867 42 milj., 1893 379 milj. gld. — 1869 je prišlo na vsakega prebivalca v monarhiji na leto 12.30 gld. letnega davka,

a 1897 v Cislitaviji 23 gld.; na Ogerskem 20.40 gld., dasi je prebivalstvo narastlo. — Državni dolg je znašal 1867: 2692 milj. gld., 1896 drž. dolg obeh polovin 6380 milj. gld.

44,250.000 mož more iti v slučaju svetovne vojne na bojišče! V najhujem slučaju more sama Rusija postaviti vojno 9 milj. mož! — Na drugem mestu je Francoska, ki ima 589.000 mož stalne vojne in jo pomnoži pri mobilizaciji na 2 1/2 milj., a vseh čet in teritorialne vojne more postaviti 4,370.000 mož. — Nemčija ima v miru 585.000 vojakov, pri mobilizaciji 2,230.000, s črno vojno 4,300.000. Avstrija-Ogerska ima 365.000 mož stalne armade, mobilizuje 2 1/2 milj., s črno vojniki 4 milj. — Na vsem svetu služi 5,250.000 mož stalno pod praporom.

Po podatkih prof. Vrbaniča se je na Hrvatskem in Slavonskem od 1840 do 1890 premenilo prebivalstvo na korist vseh ver razun pravoslavja. 1840 je bilo tega veroizpovedanja 31.41 proc. preb.; 1890 le 25.93 proc. To so seveda le relativne številke, absolutno število (primeroma naraščanju ljudstva) se je tudi tu povečalo. Tako se je število raznih ver absolutno povečalo: pri rim. katol. za 43.48 proc., pri grško-katol. 71.15 proc., pri protestantih za 279.09 proc., pri pravoslavcih le za 12.53 proc.

V Avstriji je sodnijsko prepovedano 7 časopisov, med temi 4 italijanski. 319 listov je odvzet poštni debit, in sicer 72 ameriškanskim, 68 srbskim, 50 italijanskim, 31 ogerskim in 20 iz Nemčije.

V Avstriji je 196 gimn in 97 realk. Naučni jezik je na gimnazijah: nemški na 105, češki na 45, poljski na 25, italijan. na 4, srbo-hrvat. na 4, maloruski na 2, utrakvistični na 11, a slovenski na 0. — Na realkah: nemški na 62, češki na 25, poljski na 6, italijanski na 3, srbo-hrvatski na 1; slovenski zopet na 0.

Okr. glavarstvo v Hebu je ustavilo ukrep mestnega sveta, da daruje 1000 gld. za napravo Bismarckovega spomenika, ker tak spomenik bi bil v Avstriji demonstracija.

Württembergška kraljica, hči princa Schaumburg-Lippe, se je porodila na njega ratiborskem posestvu. Priučila se je v mladosti češčini. Ko je umrla kraljeva mati, je bil pri pogrebu naš nadvojvoda Otto. Po pogrebu sta se ta dva pri kosilu pogovarjala — v češčini, in kraljica je izrazila svoje veselje, da še ni pozabila jezika svoje mladosti.

V Brnu je 2. feb. umrl držav. posl. dr. Adolf Promber. 1877 je bil voljen v dež. zbor moravski, 1878 v dež. odbor. V držav. zbor je bil voljen pri prvih direktnih volitvah v Kromerizu, ter zastopal to mesto, od 1885 pa Belo cerkev do danes. Bil je pristaš nemških ustavovercev; a na Moravskem tudi organizator nemške stranke in preds. »nemškega društva«.

V Pragi se je mudil predsednik Levovske zveze novinarjev in urednik »Czasa«, Chilinski, da se dogovarja za 2. sestanek slovanskih novinarjev. Natančni program izdelajo na Dunaju novinarski zastopniki vseh slovan. rodov. Najvažnejša točka bo zasnovanje slovan. koresp. pisarne.

Monakovski komitet za izjave o mirovni konferencijski je imel 27. jan. sejo, v kateri je sklenul, da izda posebno izjavo in skliče javen shod. Izjava, katero so podpisali mnogi profesorji na vseučilišču in tehniki, umetniki i. dr., pravi: »Nočemo, da Nemčija razorožuje, dokler je svet krog nas v orožju; nočemo, da se poniža naše stališče ali da izgubimo kak dobiček, ki ga moremo dobiti pri političnem tekmovanju narodov; nočemo, da Nemčija tudi najmanj utrpi na svoji jakosti v primeri z drugimi narodi, ako bi kedaj navzlic svoji miroljubnosti bila prisiljena, da brani v vojni svojo samostalnost; — hočemo pa, da se stvari, kar se more stvoriti dostojnim načinom, da se z mednarodnimi dogovori prepreči vojne. Hočemo, ako je uže vojna neizogibna, da se vsaj njene groznosti olajšajo po možnosti; hočemo, da se eksplozivna nevarnost, ki je v vedno rastočem oboroževanju, odstrani po možnosti; hočemo, da se velike gospodarske težnje, katere provzročajo to neprestano tekmovanje v oboroževanju, omeje po možnosti.«

Iz Essena se je vnovič izgnalo 230 poljskih delavcev. Dež. svet. Kotze je v napitnici na cesarjev rojstni dan rekel, da so izgoni Dancev in Poljakov in nemška politika proti Poljakom povsem vsled lastne inicijative cesarja Viljema II.

Dr. Lippert je v Berolinski »Nation« objavil spis »Bohemicae res.« Na spravo v tem trenutku ne veruje. Nemci imajo v Čehih materialno in kulturno mogočnega nasprotnika, in ne smejo ga poniževati, hoteči s tem povišati sami sebe. Čehi so svoj jezik prilagodili vsem kulturnim zahtevam, oni imajo univerzo in akademijo ter vse šole. Narodnostno navdušeno meščanstvo in uradništvo Dežela je postala zopet češka, kakor je bila v 16. veku, le da je mnogo imovitiša in bolj obljubena — Slovanska čustvo in zavest je prešlo v one, ki so bili preje navidezno germanizirani — To bo zopet krik o izdajstvu radi te izjave.

Vseučilišči v Stockholmu in v Kristijaniji ste se izjavili za carjev mirovni predlog ter obečali mu svojo podporo.

Mirovni odbor se je ustanovil tudi na Dunaju. Pravi, da je treba, da prodere ideja o miru med narode same, ter da politični in nepolitični listi delujejo zanj; prireajo naj se o tem predavanja in shodi.

Iz Avstrije se je 1898 izselilo 91.989 preb.; večinoma galiških Slovanov. „Novi List“ opozarja, kakor že davno „Sl. Svet“, da bi naj se ti rajši selili v Rusijo, ki je bogatejša od Amerike, a ima dela dovolj za pridne roke. Slovanske naselbine v Rusiji naj bi tudi paralizovale mnogoštevilne ondotne nemške, ki v Rusiji snujejo tako državi sovražno državo.



Razgled po slovanskem svetu.

a) Slovenske dežele.

Tržaško. Tri demonstrante, ki so se pri protestnem shodu v Politeama Rossetti uprli polic. uradniku, je trž. sodišče 30. jan. obsodilo v globo, oz. zapor.

V Trstu je bil obsojen Slovenec, ki je baje klical »doli z Italijani«, s 14 dnevi zapora, drugi pa s 5 tedni zapora. — Dva Italijana pa, ki sta kričala »Smrt Slovanom«, sta dobila jeden 4, drugi 8 dni zapora.

Goriško. V Gorici so 8. feb. priredili laško demonstracijo; zlasti pa rogovlili pred škofijo.

Istra. V Tinjanu poleg Pazina so bili hrvatski zastopniki soglasno izvoljeni v občinski svet. — In to sedaj, ko se toliko kriči o laški Istri.

Štajersko. V Laškem trgu je bila ustanovljena nemška dvorazrednica nezakonitim potom, in istotako jo je sedaj graški deželni šolski svet razširil v tro-razrednico, dasi nima 160 učencev.

Koroško. Pri prizivni razpravi med sloven. strankami se je 28. jan. v Celovcu nemško uradovalo in protokolovalo. Zastopnik dr. Brejc je protestoval.

b) Ostali slovanski svet.

Obče. Deputacija slov. učit. goriških in istrskih je bila 6. febr. sprejeta od naučnega in denarnega ministra.

Pravosod. min. je izdal tajno okrožnico, (katere so pa takoj zvedeli nem. nacionalci, ki štejejo med seboj dosti uradnikov), ki pozivlje drž. pravdnštva, da ostro postopajo proti narodnostnemu hujskanju, bojkotu itd.

Trg. min. bar. Dipauli je postal tajni svetnik.

Kmetijsko ministerstvo je »gospodarski zvezi« dovolilo 2000 gl. podpore, da dobi kupčijsko izobraženih uradnikov, ki ustanavljajo in nadzirajo kmetijske zadruge.

Uredništva »Slavije«, »Nevoelskih Listov« in »Narodnih Listov« so poslali ruski vladi spomenico s prošnjo, da bi se na mednarodni kongres o razoroženju pozvali tudi poslanci narodov, ker avstr. vladni zastopniki, sami Nemci in Madjari, ne morejo zastopati narodnostnih teženj avstrijskih

Mornarski oddelek vojnega min. je zaukazal, da se morajo vsi kadeti c. k. mornarice priučiti hrv. jeziku, ter ta jezik postane pri izpitih obvezni predmet.

Min. preds. je 28. jan. sprejel odposlanstvo laškega kluba, ki mu je izročilo spomenico shoda ital. županov primorskih proti hrv. gimn. v Pazinu. Na pritožbo, da vlada podpira Slovence, je min. preds. odgovoril, da nikogar neprikrajuje in nikogar ne fa-

vorizuje. Odklonil je nekatere zahteve Slovencev, in kar je storil njim in Hrvatom v prid, je bilo le pravično.

Kol. Szell je dobil v audijenciji pri cesarju 4. feb. dovoljenje, da izjavi, da se ne razpusti ogerski drž. zbor, dokler se ne podeli proračunska indemnitet; a potem hoče on sam osebno jamčiti, da se kompromis točno izvrši v vsakem pogledu. Po povratku z Dunaja je govoril zastopniki vseh strank ter javil, da so odstranjene zapreke kompromisa.

Pravosodno ministerstvo je potom Praškega višega državnega pravdnštva ukazalo drž. pravdnštvu v Ljubercih, da mora v svojih uradnih prostorih povsod napraviti dvojezične napise.

Dr. pl. Stremayr, prvi predsednik najvišega sodišča, je po 52 letnem službovanju stopil v pokoj. Cesar mu je z dnem 10. feb. s priznalnim pismom podelil veliki križ reda sv. Stepana. Na njegovo mesto je bil v isti dan imenovan Habietinek. dosedanji 2. predsednik najvišega sodišča, in mesto poslednjega je zasedel senatski prezident dr. Emil Steinbach.

Vlada se je takoj po odloženju drž. zbora začela razgovarjati zlasti z dež. glavarji o delovanju dežel. zborov, ker, kakor trdijo v obče, drž. zbor se ne skliče pred jesenjo. Dež. zborom hočejo dati časa, da izvrše mnogo zamujenega in zaostalega dela še od prejšnjih let. Najprej je sezvanih 6. dež. zborov; v 20. febr. gališki, moravski, gornjeavstr. in salcburški; v 22. feb. dalmatinski, 25. feb. bukovinski in 27. feb. niževavstrijski.

Parlamentarno. Preds. gospodske zbornice, knez Alfr. Windischgrätz, in preds. posl. zbornice dr. Fuchs, sta dobila 1. febr. pismo naznanilo od ministerstva, da je zasedanje drž. zbora odloženo na nedoločen čas. Odložitev je bila sklenjena v avdijenciji, katero je imel grof Thun pri cesarju.

Parlam. komisija desnice je v svoji seji 2. febr. sklenula resolucije, da obžaluje, da se je zasedanje drž. zbora steklo brez koristi za prebivalstvo in brez skrbi za njih mnoge gospodarske potrebe; ter izraža nadejo, da bo vlada ravnala v smislu principov, izraženih v adresnem načrtu desnice, ter da se ji posreči sporazumljenje na podstavi pravičnosti in enakopravnosti.

Klubski načelniki nemških strank levice so sklenili protest proti zaključenju drž. zbora in proti uveljavljanju pogodbe z Ogersko potom § 14. — Nemška ljudska strana je v obče odobrila skupno objavo. a izdala še svojo lastno. V nji pravi: Jezikovne naredbe so nezakoniti napad na narodnostno last Nemcev. Služile naj bi v lažo proizvodbo škodljive nagodbe z Ogersko. Radi tega, in radi nadaljnjih pretečih napadov je treba močnega odpora Nemcev. Rastouča narodna zavest je poroštvo, da imajo Nemci dovolj moči in samozavesti. Vsako nasprotstvo med njimi naj izgine, in složijo naj se vsi za obrambo svojih prav. Stranka bo podpirala vsako prizadevanje po slogi in podkrepljala narodnostno politične zahteve Nemcev.

Poljski klub je sklenul resolucijo, da vstaja pri vzdržanju in razvoju ustavnega življenja. Ker je razvitev deželne avtonomije podstava jedinstvenega cesarstva, ter narodnostna enakopravnost isto tako v interesu dežel in države, vstraja poljski klub v zvezi desnice drž. zbora, ki se je vstvari za uresničenje teh načel.

Opozicijske stranke so si izvolile poseben odbor, ki naj izdela skupen nemški program. Za posamične dežele so se volili posebni poročevalci, ki imajo nasvetovati vodila za razmerje Nemcem do inorodcev v deželi. Za Česko je imenovan Pergelt, Prade in dr. Baernreiter; za Moravo dr. Gross; za Silezijo Kaiser in Demel, za Tirolsko; Grabmayr, za Štajersko Hohenburger, Hofman-Mlenhof in grof Stürgkh, za Avstrijo dr. Lueger, princ Lichtenstein in Kiemann za Kranjsko in Primorsko bar. Schwegel.

Poljski klub je odklonil vsako posredovanje med Čehi in Nemci, zlasti vit Bilinski, ki pravi, da dela na to, da desnica ostani na krmilu, dočim merijo správni poskusi na to da jo razdrobé. »Bohemia« je donesla strasten članek proti spravi s Čehi, ker je razpad desnice uslovje za zboljšanje razmer, katero se more doseči le proti Čehom.

Poslanca Povše in Vencajz sta izročila naučnemu ministru od vseh slov. poslancev podpisano prošnjo za razširjenje slov. niže gimn. Ljubljani v 8 razrednico.

Dunaj. Proti Koliskovemu zakonu je bil 20. jan. protestni shod, na katerem je govoril Horak, da »Dun. katol. polit. društvo« protestuje proti temu zakonu iz katol. in pedagogskih ozirov. Ako naj bo šolski uspeh dober, mora biti pouk v materinščini. Na Dunaju je 27000 čeških otrok; § 19. zagotavlja enakopravnost. Kako razumejo Nemci jednako pravo tam, kjer so v manjšini, in kako tam, kjer so v večini! Srbeny je obsojal zakon, ki izvira iz sovraštva proti Čehom. On krši pravo roditeljev do odgoje svojih otrok. Mi se javljamo proti njemu imenom prava svobode in narodnosti. Pribyl je razpravljal o tem, kako Nemci povsod zatirajo Slované. Nikjer na svetu si ne morajo narodi sami vzdrževati cerkve, kakor Čehi na Dunaju.

V mestnem zboru Dunajskem je 7. febr. interpeľoval dr. Förster župana radi napisov na srečkah Dunajskega mesta v češkem, poljskem, madjarskem in laškem jeziku ter mu očital, da nima nemškega srca. — Lueger se je zagovarjal, da mu to ni znano(!) njegovi pristaši pa so interpelanta smešili. V to pa ljudje, ki so pristaši Koliskovega zakona, ki hočejo zatreti na Dunaju vse privatne napise češke, itd. nimajo nobenega vzroka, dasi sedaj, ko jim to kaže dobiček, — n. pr. prodaja srečk v nenemških krajih — pozabljajo na svoje tevtonstvo.

V Dunajskem mestnem zboru je 28. jan. zahteval dr. Förster, da mestna posredovalnica za službe posreduje jedino ze nemške posle ter zavrača češke. Dr. Lueger je odgovoril, da ne zaukaže tega, ker bi se preveč poostriľo narodnostno nasprotstvo.

Šibřinki na korist »Komenského« so se dobro obnesle. Došlo je okolo 2000 oseb, med njimi veliko število češke inteligencije. Ples narodni in v narodnem kroju se je krasno izvrševal. Čistega dohodka je okolo 800 gld. Razni gospodje so se trudili, da je večer združil in zadovolil slovansko občinstvo.

V »Slovanski Besedi« je bil na občem zboru izvoljen predsednikom per acclamationem zopet grof Harrach. V odboru so sedaj tudi 3 Slovenci.

Česko. Žatski mestni zbor je sklenul, da ne bode sprejemal čeških vlog, dopisov in rešitev.

Moravsko. Moravski mirovni odsek je zboroval 30. jan. Bar. d'Elvert je poročal, da uže 1871 naso-

vetovani kurijalni sistem ne zadoščuje za preprečenje majorizacije v narodnih i kulturnih stvareh ter da se mora izdatno razširiti. V to kompetencijo spada: preosnova dež. reda in deželnozbor-kega volilnega reda, jezik avtonomnih oblastij, premembe občinskega reda, vvedenje okrajnih zastopov, omějitev občin in okrajev. V šolskih in kulturnih stvareh se mora kuriji dati povsem svobodno, od dež. zbora nezavisno upravno pravo. V to je potrebna stroga ločitev šol po narodnosti. Manjšinske šole naj se odtegnejo vplivu narodnostno-nasprotnih občinskih zastopov. — Poslancem veleposestva bodi dovoljen vstop v jedno ali drugo narodnostno kurijo, a treba garancij, da v narodnostnem oziru ne omeje odločilnega vpliva drugih poslancev. Za vse volitve naj se ne glasuje več po sedanjih kurijah veleposestniških, mestnih in kmetijskih poslancev, temveč po narodnostnih kurijah. — Vit. Ulrich je za to, da so veleposestniki samostojna kurija s pravom »veto«, a le v stvari preosnove dež. reda in dež. zborskih volitev. Tudi grof Spiegel je proti temu, da vstopijo veleposestniki v narodnostne kurije.

Pododsek spravnega odbora je v poslednji seji imel na vrsti češke predloge, a Nemci so rekli, da ne morajo pretresati jih, ker morejo poštovati tudi Nemce drugih dežel. Položenje je nejasno, zato hočejo počakati. Iz tega se vidi, da postopajo Nemci vsake dežele solidarno z drugimi, in da na Moravi čakajo, ali se ne obrne vse — Nemcem po godu; v tem slučaju bi oni Čehom hrbet obrnuli.

Moravska »Selska jednota« pripravlja velik manifest delavstva za carjev mirovni predlog.

Sileško. Poljski gimnaziji v Tesinu je naučno min. odreklo priznanje prava javnosti. To se je zgodilo, ker je sileški dež. šolski svet sklenul to z vsemi proti dvema glasoma.

Bielški mestni svet je sklenul resolucijo proti jezikovnim naredbam za Sileško, ki rušijo mir v koronovini, katera se je doslej upravljala in razvijala mirno, ter žalijo in oškodujejo Nemce in tvorijo novo ognjišče nemirom in preprirom.

V Opavi je sodnik zabranil zapisnik v češkem jeziku, kar ste zahtevali obe stranki, ker mu je po zakonih dopuščeno, da jezikovne naredbe preišče glede na njih zakonitost.

Bukovina. Bukovinski Rusi so poslali po svojem posl. Vasilku obema biskupoma spomenico za sv. sinod proti romunski hierarhiji.

Hrvatsko. Srbski pravoslavni cerkveni zbor v Karlovcu je sklenul, poslati adresu kralju (cesarju) in se pritožiti v nji proti madjarski vladi, ki 25 let neprestano krši cerkveno avtonomijo.

Ogersko. Na Ogerskem se je pričela razprava proti 40 odličnim slovaškim rodoljubom, ker so pričakovali na kolodvoru urednika Pietra, ko se je vrnil iz Pešte po svoji pravdi.

Madjarska zastava namesto dosedanje avstro-ogerske, se bo od 8. feb. nadalje razvijala na vseh pomorskih uradih na Reki. Ogerska vlada je to odredila na temelju pomorskega dogovora od leta 1848.

Zakaj nočejo Madjari volilne reforme? Na Ogerskem je 63 okrožij, na Sedmograjskem 33, v katerih imajo Nemadjadi pretežno večino. Ta nemadji okrožja pošiljajo v drž. zbor 190 zastopnikov, — in od teh

je 173 vladnih pristašev in le 17 opozicionalcev. Madjarska sila torej rekrutuje svojo večino iz nemadjarskih krajev, kjer pri volitvi zmaguje z nasilstvom in korupcijo ter krivičnim volilnim redom. Apponijeva stranka nočo volilne reforme, ker se nadeja, da dobi vladu v svoje roke!

Bolgarsko. Vzrok odstopa Stojlovega ministerstva na Bolgarskem so bile, kakor poroča »N. fr. Pr.« diferencije glede novih železničnih pogodb. Knez ni hotel te pogodbe drugače potrditi, nego da si zagotovi soglasje s Turčijo, dočim Stojlov ni hotel jemati ozirov nanjo. — Novi bolgarski ministri: Natčević je bil uže 1882-3 min. notranjih poslov ter pozneje 5 krat finančni minister. Vmes 1889-91. diplomat. agent na Dunaju. — Grekov je bil 1882-3 justični min.; 1883 predsednik sobranja, 1890 min. vnanjih poslov. — Radoslavov 1884 in 1886 justični minister, potem 1886 min. vnanjih poslov in pod Stambulovim regentstvom min. preds. — Tončev je bil 1886 just. min., 1887 preds. sobranja, 1888-91 zopet just. in pozneje naučni minister.

Stojlovo ministerstvo je odstopilo. Grekov je sestavil novo; on je predsednik za zvanje posle; Radoslavov za notranje.

Kneinja Marija Lujiza je ob porodu hčerke za influenco umrla 31. jan. v 28. letu življenja.

Knez Ferdinand je v proklamaciji na narod obvestil ga o izgubi kneginje. Sultan je poslal posebnega odposlanika z lastnoročnim pismom; črnogorski knez je javil brzozavno svoje sočustvo. Razni dvori so ukazali večtedensko žalovanje. — Za truplo se zgradi poseben mavzolej, dotlej pa pokoplje v katol. stolici v Plovdivu (Filipopol).

Srbija. Kakor znano, je med ruskim poslanikom v Belgradu in srbsko vlado »velika napetost«. Da narod ni na strani vlade, dokazuje, da je dobil poslanik k pravoslavni novoletnici iz vseh krajev v deželi brzozavne čestitke, ter da mu je do 1000 Belgrajčanov došlo čestitat.

Rusija je z Afganistanom sklenula 31. januvarija pogodbo. Železnico od meje podaljša najbrže do Herata. S tem si pridobi v gospodarskem in vojaškem oziru velik vpliv v deželi. Angleški listi so vsled tega zelo vznemirjeni.

Nemčija. Nemški cesar je drž. kancelarju knezu Hohenlohe izdal objavo povodom svojega rojstnega dne. Posebna milost božja v prošlem letu je bila obisk svetih krajev ter za jedno prispevanje k povzdigi nemške veljave v onih deželah, kjer toliko nositeljev nemške kulture dela nemškemu imenu čast. — Za vse pojave udanosti povodom rojstnega dne se vsem zahvaljuje.

Nemški cesar je na slavnostnem obedu brniborskega provincijalnega dež. zbora govoril o Hohenzollerncih, ki so se vedno smatrali Bogu, a tudi narodu odgovorne. Spominjal je na Moltkejev izrek po vojni s Francozi: »sedaj je treba, da raste nemško drevo« ter rekel, da hoče on biti temu drevesu dober vrtnar, ki mu hoče porezati nepotrebne veje in odstraniti škodljive korenine. O prizadevanju za svetovni mir je rekel, da mora biti Nemčija dobro oborožena proti vsakemu poskusu, da se moti svetovni mir.

Naslednik Bismarckov, bivši nemški kancelar, general Caprivi je 6. febr. umrl. Bil je plemenitiši nego

Bismarck, a to danes ne velja; zato je živel pozabljen v samotji.

Cesar Viljem priporoča v posebnem govoru, da Germani naj držé skupej, naj bodo trdna skala v brambi. V tem smislu se je Nemčija približala Angliji, da bi v nekaterih vprašanih kolonijalne politike hodili združeni ali vsaj ne delali druga drugi zaprek. — O cesarju Viljemu poročajo tudi, da je sam sprožil politiko izganjanja tujih elementov, specijalno Dancev in Poljakov. Ministri pruski in zastopajoči tudi Velikonemčijo odobrujejo izganjanje Slovanov in povdarjajo potrebo jednorodne države in politike. — Vseučilišni prof. Delbrück, ki izdava znamenite »Preussische Jahrbücher«, je prišel v disciplinarno preiskavo radi tega, da obsojuje prosledovanje Dancev in Poljakov. Ker ga napadajo celó njegovi prijatelji, priobčil je v svojem izdanju za febr. svoj program. V tem dokazuje, da je sam velikonemškega mišljenja, da želi povečanja nemškega cesarstva tudi s pridobitvijo novih naselbin zunaj Evrope, obsojuje pa sedanjó nestrpno in iztrebovalno politiko v Šlezvigu in med poljskim naseljenjem. Ravno ta nestrpnost, ki ne dovoljuje materinščine niti v osnovnih šolah, vzbuja nasprotja, upor in sovraštvo proti Nemcem. ne da bi ti dosegli svoj namen. Lepo ravnanje bi dovedlo do tega, da bi Poljaki učili se sami od sebe nemščine in bi ostali bolj indiferentni in nezavedni v narodnem pogledu. Tudi pokupovanje poljske zemlje Nemcem ne koristi, tvrdi Delbrück. On sam pravi, da birokracija in pa šovinizem se bosta i nadalje upirala njegovim nazorom. Birokracija ljubi komoditeto in radi tega tudi šablono; ali dejstva govore proti temu. Delbrückova lekcija je potrebna tudi nemškemu birokratom in šovinizmom v Avstriji.

Nemški finančni min. je odgovoril na interpelacijo o nedostajanju kmetskih delavcev, da je vlada ukrenula, kar bo povsem zadoščalo narodnostnim interesom. Tuje delavce pripuščala bo le v malem številu. Pred vsem se mora ščititi Nemstvo in preprečiti slovanska povodenj. Nevarnost ni tolika pri oženjenih inostranskih delavcih, ki imajo v tujini domačijo, kakor pa pri poslih, ki se hočejo ženiti, ostati v deželi, in potem pride izgon.

Turčija. Porta si je najela dva nemška oficirja za instruktorja za peštvo in topničarstvu, ter nem. intendantnega svetnika za računstvo.

Mohamed. albanski poglavarji so 26 — 30. januv. zborovali v Ipeku. Stvorili so to na inicijativo turške vlade, ki je s tem hotela delovati proti revolucionarnemu gibanju v Makedoniji. Tu so javili svojo udanost sultanu in s tem se izrekli proti maked. komitetu.

Turški poslanik v Petrogradu se je zahvalil carju na Turčiji izkazanem prijateljstvu glede na makedonsko vprašanje. — Turčija še vedno pošilja vojake in strelivo na maked. bolgarsko mejo.

Književnost.

Izvestja Muz. društva za Kranjsko. VIII. seš. VI. Vsebine: 1. Dr. Fr. Kos: Iz zgodovine Jugoslovanov v 6. stoletju po Kr. (Konec.) 2. A. Koblar: Čegav je Žumberk? (Dalje). — Mali zapiski. Ta sešit završuje leto in donša tudi »Kazalo«. Dr. Kosova razprava je obsežna in jako zanimiva. Marljivi in vestni naš historik v koncu spisa rekapituluje svoje razsledovanje in utvr-

juje svojo hipotezo o naseljenju Slovenov, Hrvatov in Srbov v današnjih južnih deželah. V obče pa je VIII. letnik priobčil mnogo novega in tudi današnjemu slovanskemu znanju potrebnega in primerneга zgodovinskega gradiva. Izvestja z dobro vestjo priporočamo slovanskim učenjakom in izsledovalcem.

Stenograf. Glasilo hrvatskega stenografskega društva v Zagrebu. Br. 1. God VIII., 1899 podaje: Nešto iz povjesti stenografije. — K metodi „stenografiji“. — Priloga 8 str. je napolnjena z raznimi stenogr. vajami, hrv. in slovenskimi. »Stenograf« je pričel s to 1. št. svoje VIII. leto in hoče delovati teoretiški in praktično tudi v novem letu. Urednik, kakor znano, je listu velezaslužni prof. Franjo Magdić, ki je lani Slovencem podaril slovensko stenografijo. List izhaja 10 krat na leto ter stoji 2, za dijake 1 gld. Naročnina in dopisi se pošiljajo uredništvu v Zagreb, Prelaz 3.

»Nova Nada«. Zbornik zabave i pouke. Izdao Andrija Milčinović. Knjiga III. Svezak 4. i 5. Izdatelji poročajo, da se širi list, da pa ima še težav v gmotnem pogledu. Kakor znano, pišejo v »Novo Nado« srednješolci hrvatski in slovenski v svojih jezikih. Poleg pesni in leposlovne proze skušajo tudi kritikovati razne spise in naprave. Mi smo uže jedenkrat opomnili, da so trudniki, če so zares le srednješolci, zajemljejo tu pa tam pretežke predmete za svoja presojevanja. Naročnina znaša (5 zv.) 1-20 gld. na leto in se pošilja: upravi »Nove Nade«, Zagreb. — Sedaj je završena III. knjiga.

»Slovanský Přehled.« Red. Ad. Černý. Č. 5. Obsah: F. Kvapil: Z nové poesie polské. Jan Kasprovec. — Stati: Volodymyr Hnatuk: Rusini v Uhrách. — Ivan Trínko: Italští Slovinci. — V. Dorošević: Světová popularita L. N. Tolstého. — Dupisi, razgledi in poročila. — Književnost, věda in umetnost.

La Macédonie. Македония. Tednik, ki ga je v prvih treh številkah izdal v Zagrebu 1898 Iv. Kapčev, izhaja odslej pod istim uredništvom v Genevi, in sicer na franc. in bolgarskem jeziku. V 4. št. je na prvem mestu tiskan poziv: Appel aus défenseurs de la conscience humaine, de l'équité, de la paix et de l'humanité. — Makedonski kongres v Genevi (3. marca 1899). — V 5. št.: La tâche du Congrès macédonien. — List stoji za četrt leta 4 franke 50 cent. List podaje statistiko naseljenja v Makedoniji. Skupaj je 2.538.500 duš. Od teh je Bolgarov 1.491.000, Grkov 190.000, Turkov 536.030, Albancev 105.000, Romunov 105.000, Židov 90.000 in 50.000 raznih narodnostij. Te številke same govoré.

Palacký's Idee des Böhmischen Volkes von Dr. T. G. Masaryk, o. ö. Prof. an der böhm. Universität in Prag 1899. Verlag von Juc. Aug. Žalud, Praha-Vinohrady 856. — Str. 73.

»Adriatische Post« se zove list, ki je začel vsakih 14 dni izhajati v Gorici v Gabrijčkovski tiskarni. Opisuje stvari in razmere, kakoršne so, ne pa, kakor jih zavijajo ital. in njih pobratimski nemški listi. Ker bode list dohajal tudi raznim in najvišim gosposkam v roke, bode gotovo koristil in pomagal resnici, s tem kolikor toliko tudi pravici na dan, pravici, ki je specijalno gledé na Prinorsko globoko zakrita in skrita. List stoji na leto 2, na pol leta 1-20 gld.

Русский Филологический Вѣстникъ. Издаваемый под редакцію профессора А. И. Смирнова. Пред собой имамо две debeli knjigi, izšedši za l. 1898. Navajamo samo nekatere razprave: Изъ переноски В. С. Караджича съ Стефаном (Кнежевичем) епископом далматанским. А. Александрова. Къ вопросу о педагогикѣ въ Московской Руси въ XVII. ст. Н. Смирнова. — Александръ Аванасевичъ Потѣбня († 29. ноября 1891 годъ). А. Встухова. — Очеркъ литературной борьбы представителей христіанства съ остатками язычества въ русскомъ народѣ. М. Азбукина. — Библиографія и критика. Oskar Wiedeman. Handbuch der litauischen sprache. Grammatik. Texte. Wörterbuch. Strassburg. Verlag v. K. S. Trübner. 1897. В Поржеванскаго. — Н. Условъ. Экспериментальная Фонетика. В Богородицкаго. — Л. v. Marnitz. Russische Grammatik auf wissenschaftl. Grundlage für praktische Zwecke bearbeitet. Leipzig und Wien. 1897. — Матеріалы для изученія бѣлорусскихъ говоровъ. Слуцкій говоръ.

»SLOVANSKI SVET« izhaja v 10. in 25. dan vsakega meseca, in sicer na 16 straneh. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četvrt leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četvrt leta 1 gld. — Posamične številke se razpošiljajo po 20 kr. — Zunaj Avstro-Ogerske na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku na Dunaj (Wien), IX., Eisengasse Nr. 13.

Izdatelj, lastnik in odgovorni urednik: **Fran Podgornik**, Tiskli Bratři Chrastinové ve Vlašském Meziříčí.

Н. Чудовскаго. — Стати по славянскимъ нарѣчіямъ и русскому языку. Н. Шлиора. — Наполеонъ I. въ русской художественной литературѣ. Н. Грjusскаго. — Памяти В. С. Борженіа. М. Странскаго. V vsakem zvezku je po več razprav o pedagogiki. Izdaje je jako razširjeno med slovanskimi jeziki, sloveci, zgodovinarji in tudi v resnici poševa slavistiko, literaturo, zlasti tudi starine vsega Slovanstva. Priporočamo ga na prvem mestu knjižnicam slovanskim in tistim, v katere zahajajo slovanski izsledovalci. Stoji na leto 7 rub., naročnina se pošilja: Варшава. Въ Редацію »Русскаго Филологическаго Вѣстника«.

Kratku uputu: Kako valja tamburati? (hrv. njem. izdanje) svih 6 dosedanjih i svih 8 pregradjenih (poboljšanih) vrsti tambura (za koje sve 8 samo jedan način postoji), praktično provedeno na 21 primjer, označenih položajem i prstometom, 6 svezaka sa prilogom: 5 izabranih kvarteta sa pratnjom po volji (3 dionica) u karton omotu, šalje uz cieniu od 3 for. (poštom 20 novč. više). A. Gutschy, Sisak.

Cienici tambura i popis partitura (30 concertnih komada i 50 plesova i koračnica [u dionicama, 8 dionica 50 novč.] sbirke za brač [bisernicu] solo i sa pratnjom glasovira za oba sustava) na zahtjev badava.

Partiture za pregr. tambur. kvartett podvrgnute su skroz pravil ma 4-vero glasnog stavka. Tekom 1-ve godine ustrojeno 12 kvarteta (4 = 40—50—60 fl.) i 3 velika sbora. Prvih 25 sborova dobiva badava sve partiture. Za svaki novo ustrojeni tamb. sbor ili kvartet poklanjam družbi sv. brače Cirila i Metoda u Istri 5 for. — **Alfons Gutschy, Sisak.**

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1899 ГОДЪ

на новий ежемѣсячный литературно-научный и политический журналъ

„ЖИВОЕ СЛОВО“

выходящій во Львовѣ книжками въ 4—5 листовъ каждая.

„Живое Слово“ будетъ вмѣщать все, что касается или должно бы касаться народной жизни Прикарпатской Руси, все живое, что происходитъ изъ нея, и что слѣдовало бы въ нее нести. Въ литературномъ отдѣлѣ будутъ помѣщаться повѣсти, рассказы, очерки и стихотворенія; въ научномъ — разсужденія, статьи и матеріалы, преимущественно изъ области исторіи, исторіи литературы и этнографіи; въ политическомъ — статьи и обзорныя политико-общественной жизни, письма и корреспонденціи изъ края, Россіи и другихъ славянскихъ земель; наконецъ особенное вниманіе будетъ обращено на литературную критику, которая находилась у насъ до сихъ поръ въ полномъ запустѣніи.

Подписная цѣна: за годъ (12 книжекъ) — 12 коронъ или 6 рублей; за 1/2 года (6 книжекъ) — 7 коронъ или 3 руб. 50 коп.; отдѣльныя книжки по 1 кор. 60 геллеровъ или 80 коп.

Всѣ посылки для „Живаго слова“: рукописи, матеріалы, періодическія изданія и книги въ обмѣнъ или для отзвѣта, какъ также подписныя денги, слѣдуетъ посылать: въ контору редакціи „Живаго Слова“, во Львовѣ, ул. Гауснера д. н-ръ 18 кв. 10.

Редакторъ: Ю. А. ЯВОРСКИЙ.

Издатель: О. А. МОНЧАЛОВСКИЙ.